

Pilar 3

Risiko- og kapitalstyring

Offentliggjøring av
finansiell informasjon

2022

INNHALDSFORTEGNELSE

1 INNLEDNING	3		
2 REGULATORISKE RAMMEBETINGELSER	4		
2.1 Generelt	4		
2.2 Sentrale regulatoriske endringer i 2022 og fremover	4		
2.3 Oppsummert	5		
3 RISIKOSTYRING	6		
3.1 Strategiske prinsipper	6		
3.2 Rammeverk for risiko- og kapitalstyring	6		
3.3 Organisering og ansvarsforhold	7		
3.4 Styrende dokumenter	8		
3.5 Overvåking og rapportering	10		
3.6 Gjenopprettingsplan	10		
4 KAPITALDEKNING	12		
4.1 Kapitalkrav	12		
4.2 Beregningsgrunnlag	12		
4.3 ICAAP og ILAAP	13		
4.4 Kapitaldekning	14		
5 KREDITTRISIKO	15		
5.1 Definisjon	15		
5.2 Styring og kontroll	15		
5.3 Risikovilje	16		
5.4 Risikoeksponering	17		
5.5 Mislighold og nedskrivninger	17		
5.6 IRB-systemet	19		
5.7 Standardmetoden	24		
5.8 Kapitalkrav for kredittrisiko	25		
5.9 Motpartsrisiko for derivater	26		
6 MARKEDSRISIKO	27		
6.1 Definisjon	27		
6.2 Styring og kontroll	27		
6.3 Risikovilje	27		
		6.4 Risikoeksponering	27
		7 LIKVIDITETSRISIKO	29
		7.1 Definisjon	29
		7.2 Styring og kontroll	29
		7.3 Risikovilje	29
		7.4 Risikoeksponering	29
		8 OPERASJONELL RISIKO	31
		8.1 Definisjon	31
		8.2 Styring og kontroll	31
		8.3 Kapitalkrav	31
		9 ESG-RISIKO	32
		9.1 Definisjon	32
		9.2 Styring og kontroll	32
		9.3 Utvikling i risikostyring	32
		9.4 Risikovilje	33
		10 ANDRE RISIKOTYPER	34
		10.1 Forretningsrisiko	34
		10.2 Eierrisiko	34
		10.3 Compliancerisiko	34
		10.4 Øvrige risikotyper	34
		FORKORTELSER OG BEGREPSFORKLARINGER	35

1 INNLEDNING

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 Nord Norge. Rapporten beskriver sentrale risikoområder, og redegjør for hvordan risikoene måles, kontrolleres og styres i konsernet.

Gjeldende kapitalkravsregelverk, Basel III, består av tre pilarer.

- *Pilar 1* definerer hvordan kapitalkravet beregnes, og hvilke betingelser som gjelder for oppfyllelse av kravene.
- *Pilar 2* beskriver konsernets ansvar for å vurdere andre risikotyper enn de som det beregnes kapitalkrav for under pilar 1, samt tilsynsmessig oppfølging.
- *Pilar 3* omfatter kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon.

Det foreligger omfattende regulatoriske krav knyttet til offentliggjøring av finansiell informasjon (pilar 3). *Kvalitativ* overordnet informasjon om risiko- og kapitalstyring skal offentliggjøres årlig. Kvantitativ informasjon om kapitalkrav, risikoeksponeringer og annen kvantitativ informasjon om egne modeller skal også offentliggjøres årlig, men i tillegg skal noe informasjon offentliggjøres halvårlig (overordnede nøkkeltall knyttet til kapitaldekning, LCR og NSFR). SpareBank 1 Nord-Norge sin pilar 3-rapportering for 2022 består av:

1. Ett dokument med *kvalitativ* overordnet informasjon om risiko- og kapitalstyring (dette dokumentet).
2. Ett dokument med utfyllende *kvantitativ* informasjon (vedlegg til dette dokumentet).

Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin. Offentliggjøringen skal gi markedsaktørene mulighet til å vurdere foretakenes risikoprofil, kapitalisering og styring og kontroll av risiko. Utbredt bruk av egne systemer og metoder for beregning av kapitalkrav, samt for styring og kontroll av risiko gjør det vanskeligere å sammenligne bankenes risikoprofil. Kravene til standardisert pilar 3-rapportering har derfor til hensikt å bedre sammenlignbarhet og sammenheng i informasjonen som offentliggjøres.

2 REGULATORISKE RAMMEBETINGELSER

2.1 GENERELT

Endringstakten i de regulatoriske rammebetingelsene er høy, og dette forventes å vedvare fremover. Konsernet identifiserer, vurderer og tilpasser seg regulatoriske endringer løpende. Dette for å sikre etterlevelse av de regulatoriske kravene og konsernets håndtering av forretningsmessige implikasjoner.

2.2 SENTRALE REGULATORISKE ENDRINGER I 2022 OG FREMOVER

I det følgende oppsummeres sentrale endringer i 2022, samt varslede endringer de kommende årene.

KAPITAL/SOLIDITET

CRR2/CRD5/BRRD2 («bankpakken») ble implementert i Norge juni 2022. Dette medførte blant annet utvidelse av «SBM-rabatten», mulighet for å oppfylle pilar 2-kravet med ulike kapitaltyper (CET1, AT1 og T2), strengere krav til største engasjement, samt ny metode for beregning av motpartsrisiko (SA CCR).

Motsyklisk kapitalbuffer: Som følge av Covid-19 ble det motsykliske kapitalbufferkravet i mars 2020 redusert fra 2,5 % til 1 %. Gjennom 2021 og 2022 har motsyklisk kapitalbuffer blitt økt, og ved utløp av 1. kvartal 2023 vil bufferkravet være tilbake på maksimalt nivå på 2,5 %.

Systemrisikobuffer: Finansdepartementet besluttet i desember 2022 at kravet til systemrisikobuffer holdes uendret på 4,5 % (sist økt fra 3 % til 4,5 % i desember 2020). For foretak som benytter standardmetoden (SA) utsettes derimot økningen opp til 4,5 % med ytterligere ett år, slik at det gjelder fra utgangen av 2023.

Risikovektgolv: Finansdepartementet besluttet i desember 2022 å videreføre risikovektgolv på 20 % for boliglån og 35 % for næringseiendom. Finanstilsynet hadde i prosessen foreslått en tilstramming på området, men fikk ikke gjennomslag for dette.

SREP-rundskriv: Finanstilsynet publisert i september 2022 et endelig oppdatert SREP-rundskriv. Det nye rundskrivet medfører blant annet endringer i metodikk for beregning av pilar 2-kravet, samt endringer i hvordan pilar 2-kravet kan oppfylles.

MREL: Finanstilsynet har i 2022 oppdatert og fastsatt minstekrav til summen av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld (MREL) for SpareBank 1 Nord-Norge. Fra 1. januar 2023 skal SpareBank 1 Nord-Norge oppfylle et minstekrav til samlet etterstillelse på 24,71 prosent av justert beregningsgrunnlag. Samlet krav til etterstillelse fra 1. januar 2024 er på 27,92 prosent.

Basel III: Slutføringen av Basel III, herunder implementering av nye standardmetoder og IRB-parametergulv mv., var tidligere forventet innført i 2023. Nytt implementeringstidspunkt forventes å være januar 2025, med overgangsregler frem til 2030.

Egenkapitalbevis som kapitalinstrument: Egenkapitalbevis er per i dag godkjent som egenkapitalinstrument og tellende som ren kjernekapital (CET1) i beregningen av kapitaldekning. EBA påpeker at kapitalstrukturen i sparebanker med egenkapitalbevis er kompleks, og at komplekse strukturer øker risikoen for manglende etterlevelse av kravene. Finanstilsynet har i den forbindelse anmodet Finansdepartementet om å iverksette et utredningsarbeid knyttet til dette regelverket tidlig i 2023.

KREDITT

Utlånsforskriften: Finansdepartementet vedtok i desember 2022 enkelte endringer i utlånsforskriften. Endringene innebærer blant annet lettelse i kravet knyttet til rentestresstest.

IRB-området: Finansnæringen har etterlyst en evaluering av Finanstilsynets nye rundskriv om IRB-modeller fra 2021. På bakgrunn av dette sendte Finansdepartementet i januar 2022 et brev til Finanstilsynet vedrørende saken, hvor det gis avklaringer til forståelsen av Finanstilsynets rundskriv. Det har ikke kommet ytterligere avklaringer på området i 2022 eller hittil i 2023.

MARKEDSRISIKO

Renterisiko: EBA har i 2022 publisert endelig utgave av retningslinjer for rente- og kredittspreadsrisiko i bankporteføljen, samt to endelige forslag til *Regulatory Technical Standards* (RTS) som spesifiserer tekniske aspekter ved det reviderte rammeverket for renterisiko for bankporteføljen (IRRBB). Bestemmelsene er i hovedsak gjeldende fra 30. juni 2023, men enkelte deler gjelder fra 31. desember 2023.

LIKVIDITET OG FINANSIERING

NSFR: Et minstekrav på 100 % ble implementert i juni 2022 som del av CRR2/CRD5/BRRD2 («bankpakken»).

Obligasjoner med fortrinnsrett: Finansdepartementet fastsatte i juni 2022 forskriftsendringer om gjennomføring av EØS-regler om obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Dette omfatter blant annet regler om likviditetskrav, overpantsettelse, sikkerhetsmassen, derivatbruk, løpetidsforlengelse, informasjonsplikter, overvåkerens rolle og utkontraktering. Endringene er gjeldende fra juni 2022.

Grønne obligasjoner: Finansdepartementet har i 2022 bedt Finanstilsynet å utrede hvordan det forventede EØS-regelverket om EU-grønne obligasjoner («European Green Bonds») bør gjennomføres i Norge. Fristen for utredningen var 15. desember 2022.

ESG

Lov om bærekraftig finans: Lov om bærekraftig finans, som gjennomfører taksonomiforordningen og offentliggjøringsforordningen, ble vedtatt i desember 2021, og trer i kraft fra 1. januar 2023.

ANDRE OMRÅDER

Ny finansavtalelov: Ny finansavtalelov ble vedtatt i 2020. Forskrifter til loven ble ferdigstilt høsten 2022, og loven ble implementert 1. januar 2023, med enkelte overgangsregler frem til medio 2023.

Anti-hvitvasking (AML): Finanstilsynet publiserte i november 2022 en ny veileder til hvitvaskingsloven. Veilederen gir uttrykk for Finanstilsynets tolkning og forvaltningspraksis knyttet til hvitvaskingsregelverket. Veilederen stiller blant annet krav til en gjennomgående rød tråd mellom den virksomhetsinnrettede risikovurderingen og alle de operative og taktiske tiltakene som foretas, samt strengere dokumentasjonskrav i hvitvaskingsarbeidet.

SpareBank 1 Nord-Norge har de siste årene lagt ned store ressurser, samt investert i systemstøtte, for å påse etterlevelse av regulatoriske krav på AML-området.

2.3 OPPSUMMERT

Totalt sett vurderes endringene på det regulatoriske området som omfattende, men håndterbare. Det er ikke forventet at konsernet på kort eller mellomlang sikt må foreta vesentlige endringer i forretningsmodell eller strategi som følge av endringer i regulatoriske rammebetingelser.

Se for øvrig årsrapport 2022 for ytterligere redegjørelse knyttet til regulatoriske endringer.

3 RISIKOSTYRING

3.1 STRATEGISKE PRINSIPPER

Risiko- og kapitalstyringen i SNN skal understøtte konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom de strategiske prinsippene for risiko- og kapitalstyring:

Innsikt

- God forståelse av konsernets risikoeksponering.
- God risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og internkontroll.

Kvalitet

- Helhetlig risikostyring som sikrer effektiv drift og forsvarlig håndtering av vesentlige risikoer.
- Differensiert risikostyring som sikrer rett kvalitet i prosesser og systemer.

Kundeorientert

- Forstå hvordan ulike kundeaktiviteter driver risikoen i virksomhetsutøvelse.
- Balansere forholdet mellom risiko og forretning på en god måte.

Bærekraft

- Optimalisert forhold mellom risiko og lønnsomhet som sikrer langsiktig verdiskaping.
- Konsernet skal ikke tilby produkter og/eller tjenester, eller utføre handlinger som innebærer vesentlig risiko for medvirkning til uetisk adferd, krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon eller miljødeleggelser.

SpareBank 1 Nord-Norge skal til enhver tid drive virksomheten i samsvar med regulatoriske krav og interne retningslinjer.

3.2 RAMMEVERK FOR RISIKO- OG KAPITALSTYRING

Risikostyring, kapitalstyring og internkontroll er nøkkelområder innenfor finansiell virksomhet. Styring og kontroll av risiko er et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapingen i SpareBank 1 Nord-Norge.

Konsernets kontroll- og styringsmodell følger prinsippet om de tre forsvarslinjer (se Figur 1 nedenfor). Modellen skal ivareta organisatoriske krav til uavhengighet, og spesifiserer roller og ansvar i den daglige risikostyringen.

Det er etablert et rammeverk for styring og kontroll av konsernets risikoeksponering:

1. Organisering og ansvarsforhold
2. Styrende dokumenter
3. Overvåking og rapportering
4. Gjenopprettingsplan

Disse er nærmere beskrevet i det følgende.

Figur 1 - Ansvarsinndeling i risikostyringsprosessen (3LOD: Trelinjemedellen)

3.3 ORGANISERING OG ANSVARFORHOLD

STYRET

Styret i SpareBank 1 Nord-Norge har ansvaret for å vedta en forsvarlig risikoprofil, avkastningsmål, overordnede rammeverk for risiko- og kapitalstyring, inkludert IRB-systemet og risikomodeller generelt. Styret er videre ansvarlig for å vedta risikorammer og fullmakter, samt å initiere, vurdere og godkjenne den *interne prosessen for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov* (ICAAP) og tilhørende kapitalplanlegging.

Styret skal forsikre seg om at rammeverket er tilstrekkelig kommunisert og implementert i hele konsernet, og videre forsikre seg om at rammeverket følges opp med tilstrekkelig autoritet og ressurser. Styrets oppgaver er formalisert i en egen årsplan som oppdateres årlig. Denne skal sikre at styret har tilstrekkelig tid og fokus på tillagte sentrale oppgaver.

KONSERNSJEF

Konsernsjef (CEO) har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Konsernsjef er dermed ansvarlig for implementering av effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Konsernsjef er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

CHIEF RISK OFFICER (CRO)

Konserndirektør Kreditt og Risikostyring (CRO) har det operasjonelle ansvaret for at det etableres et rammeverk for styring og kontroll som ivaretar både regulatoriske krav og interne målsettinger. CRO er videre deltaker i periodiske oppfølgingsmøter med divisjonene. I driftsoppfølgingen gjennomgås status, markedsplaner og tiltak knyttet til strategisk måloppnåelse. I tillegg er CRO deltaker, og ivaretar avdeling for risikostyring sine vurderinger, i styremøtene.

RISIKOSTYRING

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. CRO (Konserndirektør Kreditt og Risikostyring) kan rapportere direkte til styret dersom situasjonen skulle kreve det. Avdelingen har ansvaret for videreutvikling og forvaltning av rammeverket for risikostyring, kapitalstyring og internkontroll, inkludert risikomodeller og risikostyringssystemer. Avdelingen har også ansvaret for løpende overvåking og rapportering av konsernets risikoeksponering til styret.

Avdeling for risikostyring arbeider tett sammen med øvrige fagavdelinger og forretningsiden, men uten at uavhengigheten kompromitteres. Det er etablert formelle arenaer hvor avdeling for risikostyring og forretningsområdene møtes for å diskutere risikorelaterte problemstillinger.

COMPLIANCE

Complianceavdelingen er organisert uavhengig av forretningsenhetene, og identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer virksomhetens compliancerisiko. Konsernets compliancefunksjon dekker alle forretningsenheter, fagavdelinger og datterselskaper med hensyn til etterlevelse av regulatoriske krav og interne retningslinjer. Avdelingen skal være uavhengig og skal, der dette er nødvendig, samarbeide med andre fagpersoner og avdelinger. Dette gjelder særlig risikostyring, juridisk avdeling og internrevisjon, samt etterlevelsensansvarlige i datterselskaper.

KREDITT

Kredittavdelingen er konsernets sentrale avdeling på kredittområdet, med ansvar for utarbeidelse og vedlikehold av mål, styrende dokumenter, samt operativ styring og oppfølging av konsernets kredittvirksomhet og kredittrisikohåndtering. Avdelingen har en frittstående rolle opp mot forretningsområdene og lokalbankene.

INTERNREVISJONEN

Internrevisjonen overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Internrevisjonen rapporterer til styret. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger om forbedringer skal følges opp av organisasjonen. Konsernets internrevisjon håndteres av EY.

EKSTERN REVISOR

Ekstern revisors hovedoppgave er å vurdere hvorvidt konsernets årsregnskap er avgitt i samsvar med regulatoriske krav. Videre skal ekstern revisor vurdere om formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll.

LEDERE AV FORRETNINGSOMRÅDER OG FAGAVDELINGER

Ledere av forretningsområder og fagavdelinger, samt ansatte, har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sine ansvarsområder. Lederne skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er

innenfor de rammer og styringsprinsipper som er besluttet av styret eller konsernsjef.

UTVALG OG KOMITEER

Styrets risikoutvalg har ansvar for den innledende behandlingen av tema relatert til risikostyring, kapitalstyring og internkontroll mv. før endelig styrebehandling og godkjenning. Dette innbefatter blant annet ICAAP, IRB-validering, risikostrategi og risikorapporter. Styrets risikoutvalg kan iverksette de undersøkelser det finner nødvendig for å ivareta sine oppgaver, herunder innhenting av eksterne råd og bistand.

Styrets revisjonsutvalg har ansvar for den innledende behandlingen av tema relatert til finansiell rapportering mv. før endelig styrebehandling og godkjenning. Dette innbefatter blant annet kvartalsrapporter, årsrapport, samt overvåking av, og dialog med, eksterne revisor. Styrets revisjonsutvalg kan iverksette de undersøkelser det finner nødvendig for å ivareta sine oppgaver, herunder innhenting av eksterne råd og bistand.

Styrets godtgjørelsesutvalg har ansvar for forberedelse av styresaker som gjelder konsernets godtgjørelsesordninger, samt foreslå endringer i disse. I SpareBank 1 Nord-Norge består godtgjørelsesutvalget av styrets leder og to øvrige medlemmer, og er uavhengig av ledende ansatte. Konsernet innordner sin praksis i henhold til regulatoriske krav. Godtgjørelsesutvalgets mandat oppfyller disse bestemmelsene.

Styringsforum for risiko- og kapitalstyring (RIKAP) har ansvar for å ivareta den overordnede oppfølgingen av konsernets balansestyring, risikoprofil, finansiering, likviditet og soliditet, samt oppfølging av etterlevelsen av regulatoriske krav på området. RIKAP behandler blant annet ICAAP, risikostrategi, IRB-validering og kredittmodeller, samt øvrige styrende dokumenter på ulike risikoområder. RIKAP er bredt sammensatt med ledende ansatte fra forretningsenhetene og avdelingene som har ansvar for risiko- og kapitalstyring.

Kredittutvalgene har ansvaret for å avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver ved store og komplekse kredittinnvilgelser. Som del av innstillingen foretar kredittutvalgene en vurdering av søknaden i henhold til styrende dokumenter på området. Kredittutvalgene legger særlig vekt på å avdekke risiko i tilknytning til den enkelte søknad, og foretar en selvstendig vurdering av kredittrisiko.

Compliancekomiteen har ansvaret for å identifisere og vurdere endringer i regulatoriske krav som berører konsernets virksomhet, samt å påse at nødvendige tilpasninger blir iverksatt. Videre skal komiteen

behandle endringer i risikobildet, herunder brudd på regulatoriske krav og interne retningslinjer, samt identifisere svakheter i internkontrollen knyttet til etterlevelse, med tilhørende behov for tiltak.

3.4 STYRENDE DOKUMENTER

I det følgende gis en oversikt over styrende dokumenter med særlig relevans for konsernets risikostyring (ikke uttømmende). Alle styrende dokumenter skal understøtte konsernets visjon og strategiske mål, og samtidig være innenfor konsernets etiske regelverk.

OVERORDNEDE

Risikostrategien er retningsgivende for arbeidet med risikostyring og internkontroll i konsernet. Strategien definerer hvilken risiko konsernet er villig til å akseptere for å oppnå målsetninger i forretningsstrategien, og gir også føringer for hvordan denne risikoen skal styres og følges opp. Strategien setter retning for underliggende styrende dokumenter på de ulike risikoområdene (se nedenfor). Dokumentet fastsettes av styret og oppdateres ved behov, minimum årlig. Avdeling for risikostyring rapporterer status på risikorammer og måltall minimum kvartalsvis til styret.

Policy for risikostyring og internkontroll gir føringer for prinsipper for risikostyring og internkontroll. Gjennom den løpende virksomhetsutøvelsen er konsernet eksponert for ulike typer risikoer som kan forhindre måloppnåelse. Prosesser og systemer for risikostyring og internkontroll skal sikre langsiktig verdiskapning gjennom effektiv drift og forsvarlig håndtering av de risikoene som konsernet er eksponert for.

Kapitalpolicyen fastsetter konsernets kapitalmål, og skal sikre at banken og konsernet kan opprettholde en forsvarlig soliditet på kort og lang sikt. Policyen fastsetter videre konsernets eier- og utbyttepolitikk.

Etisk regelverk/«Code of conduct» («SNN-koden») har som formål å skape trygghet for at handlinger som foretas er i tråd med konsernets verdier. Regelverket tydeliggjør etiske normer for forretningspraksis og personlig adferd, og bidrar til å bygge en sunn organisasjons- og risikokultur.

KREDITTOMRÅDET

Policy for porteføljestyling kredittområdet gir nærmere føringer for styring og kontroll av utlånsporteføljen, herunder arbeids- og rollefordeling ved rapportering, overvåking og styring. Dette innbefatter utarbeidelse og iverksettelse av tiltak for å styre risikoen til et

akseptabelt nivå. Dokumentet fastsettes av styret og oppdateres ved behov, minimum årlig.

Policy for kredittfullmakter og bevilgning (Bevilgningsreglement) fastsetter prinsipper og kriterier for delegering av beslutningsmyndighet fra styret, med tilhørende beslutningsstruktur og beløpsgrenser. Styret delegerer, innenfor gitte rammer, fullmakt til konsernsjef for det operasjonelle ansvaret for beslutninger i kredittsaker. Konsernsjef kan innenfor sine fullmakter delegerer videre fullmakter. Kredittfullmaktene differensieres etter volum og risiko. Dokumentet fastsettes av styret og oppdateres ved behov, minimum årlig.

Policy for kredittinnvilgelse BM og Policy for kredittinnvilgelse PM operasjonaliserer risikostrategien, beskriver ansvars- og rollefordeling, og fastsetter mer detaljerte kriterier for kredittvirksomheten. Policyene beskriver hva som er akseptabelt innenfor gitte områder i kredittvurderingen. Hensikten er å sikre at banken opptrer ensartet, og i tråd med regulatoriske rammebetingelser og interne krav. Dokumentene fastsettes av styret og oppdateres ved behov, minimum årlig.

ANDRE RISIKOOMRÅDER

Policy for eierrisiko gir nærmere føringer for styring og kontroll av konsernets eierrisiko.

Policy for likviditets- og finansieringsrisiko omhandler rammer, retningslinjer og mål for styring av likviditets- og finansieringsrisiko.

Policy for markedsrisiko omhandler rammer og retningslinjer for all aktivitet knyttet til kapitalmarkedsområdet.

Policy for compliancerisiko gir nærmere føringer for styring og kontroll av compliancerisiko.

Policy for antihvitvasking, bekjempelse av terrorfinansiering og internasjonale sanksjoner gir føringer for konsernets holdninger og sentrale prinsipper knyttet til håndtering av hvitvasking og terrorfinansiering.

Policy for utkontraktering angir handlingsrommet og overordnede betingelser for utkontraktering av tjenester til tredjeparter.

IKT-strategi SNN gir nærmere føringer for hvordan konsernet skal arbeide med, og utnytte kapabiliteter, på IKT-området.

IKT-policy SpareBank1-alliansen gir de overordnede føringer for styringen av IKT-virksomheten for alle banker og produktselskaper i SpareBank 1-alliansen.

Sikkerhetspolicyens formål er å redusere sårbarheten og å styrke fellesskapet i SpareBank 1-alliansen, ivareta liv og helse, verdier, informasjon og aktiva på en god måte, og å tilrettelegge for målrettet samhandling innen hele sikkerhetsområdet i SpareBank 1-alliansen, samt effektiv utøvelse av styringsmodellen.

RISIKOTAKSONOMI

Konsernets *risikotaksonomi* spesifiserer hvilke områder som inngår i konsernets rammeverk for overvåkning og rapportering av risiko, og disaggregerer hvert område på underområder og risikodrivere. Figur 2 nedenfor viser risikotaksonomien for 2022, og Figur 3 viser konsernets kvalitative risikovilje for 2022.

Figur 2 - Risikotaksonomi

NIVÅ 1 Risikotype	NIVÅ 2 Underkategori	NIVÅ 3 Risikodrivere
Forretningsrisiko	<ul style="list-style-type: none"> - Soliditet - Lønnsomhet - Effektivitet - Utbytte 	
Likviditets- og finansieringsrisiko	Likviditetsrisiko	
	Finansieringsrisiko	
Markedsrisiko	<ul style="list-style-type: none"> - Renterisiko - Aksjerisiko - Eiendomsrisiko 	<ul style="list-style-type: none"> - Kredittspreadsrisiko - Valutarisiko - CCR
Kredittrisiko	PM	<ul style="list-style-type: none"> - Utlånsvekst - Porteføljekvalitet - Konsentrasjon
	BM	
Operasjonell risiko	<ul style="list-style-type: none"> - Teknologirisiko - Juridisk risiko - Modellrisiko - Omdømmerisiko 	<ul style="list-style-type: none"> - Tredjepartsrisiko - Prosessrisiko - HR-risiko
Compliancerisiko	Kunderisiko	
	Produkt- og tjenesterisiko	
	Organisasjonsrisiko	
ESG-risiko	Klimarisiko	Fysisk, overgangs- og ansvarsrisiko
	Samfunnsrisiko	Se øvrige risikotyper
	Selskapsstyringsrisiko	
Eierrisiko	DS	Se øvrige risikotyper
	TS/FKV	
Pensjonsrisiko	Innskuddspensjonsrisiko	
	Ytelsesbasert pensjonsrisiko	
Systemrisiko	<ul style="list-style-type: none"> - Tids- og konjunkturdimensjon - Markedsstruktur og sammenvevdhet - Eksterne rammebetingelser 	

Figur 3 - Kvalitativ risikovilje samlet samt risikovilje fordelt på risikoområdene i risikotaksonomi gjeldende for Risikostrategi for 2022

Risikoområde	Risikovilje 2022	
	Normal-scenario	Stress-scenario
Forretningsrisiko	Lav	
Soliditet	Lav	
Kredittrisiko	Moderat	Lav til moderat
Markedsrisiko	Lav til moderat	
Likviditets- og finansieringsrisiko	Lav	
Eierisiko	Lav til moderat	
Operasjonell risiko	Lav	
Compliancerisiko	Lav	
ESG-risiko	Lav til moderat	
Pensjonsrisiko	Lav	
Systemrisiko	Eksternt gitt	
Samlet risikovilje	Lav til moderat	

3.5 OVERVÅKING OG RAPPORTERING

I det følgende beskrives de mest sentrale periodiske rapporteringene i risikostyringsarbeidet.

RISIKORAPPORT (KVARTALSVIS)

Avdeling for risikostyring rapporterer kvartalsvis til ledelsen og styret. Risikorapporten inneholder informasjon om status og utvikling i risikobildet, samlet og fordelt på de ulike risikotypene.

Risikorapporten tar utgangspunkt i risikostrategien, gjenopprettingsplanen og styrende dokumenter for hver enkelt risikotype. Status og utvikling med hensyn til rammeutnyttelse, måloppnåelse og indikatorer rapporteres for hver risikokategori.

COMPLIANCERAPPORT (KVARTALSVIS)

Complianceavdelingen rapporterer kvartalsvis til ledelsen og styret. Compliancerapporten inneholder informasjon om status og utvikling i risikobildet på området.

Compliancerapporten tar utgangspunkt i risikostrategien, compliancepolicyen og årsplanen for complianceavdelingen. Status på og utvikling i etablerte

måltall og indikatorer rapporteres for hvert definert delområde innenfor compliance.

LEDERBEKREFTELSE (ÅRLIG)

Direktører, banksjefer, fagsjefer og avdelingsledere skal rapportere oppover i organisasjonen på hvordan risikostyringen innenfor deres ansvarsområder er gjennomført sett opp mot etablert rammeverk og risikoeksponering. Dette skal gi konsernsjefen og styret et grunnlag for å kontrollere at risikostyringen er forsvarlig ivaretatt. En slik lederbekreftelse (internkontrollrapportering) gjennomføres én gang i året. Gjennomføringen av lederbekreftelsen koordineres av avdeling for risikostyring.

Hensikten med lederbekreftelsen er:

1. Å gi en oppsummering av gjennomføringen av internkontroll og risikostyring.
2. Å kartlegge konsernets styrker og svakheter innen internkontroll og risikostyring, slik at nødvendige forbedringstiltak kan iverksettes.
3. Å legge grunnlaget for et aktivt engasjement og forståelse for internkontroll og risikostyring blant ledere på alle nivåer i konsernet.

Rapporteringen skal brukes aktivt i lederutviklingsprosessen, som skaper økt forståelse for viktigheten av god risikostyring og kvalitet.

3.6 GJENOPPRETTINGSPLAN

INNLEDNING

EU sitt krisehåndteringsdirektiv (heretter BRRD2) stiller krav om at banker utarbeider egne *gjenopprettingsplaner*, der bankens fremgangsmåte for håndtering av finansielt stress dokumenteres. Formålet med gjenopprettingsplanen er:

- Identifisere og vurdere ulike muligheter for å håndtere tiltagende utfordringer i konsernet.
- Identifisere og vurdere ulike muligheter for å gjenopprette finansiell styrke og levedyktighet i utfordrende situasjoner.
- Definere hvordan tiltagende utfordringer og utfordrende situasjoner skal håndteres.
- Sikre at konsernet overlever en alvorlig økonomisk nedgangskonjunktur.

Hensikten med planen er å beskytte bankenes eiere og kreditorer, inklusive innskuddshaverne, samt å sikre finansiell stabilitet. Planene skal vedlikeholdes og oppdateres minst årlig, og planene skal godkjennes av

styret. SpareBank 1 Nord-Norge sin gjenopprettingsplan ble sist oppdatert og styregodkjent i september 2022.

Et viktig formål med BRRD2 er å begrense kostnadene for skattebetalerne som følge av krise i et foretak, og unngå at krise i et finansforetak truer finansiell stabilitet. BRRD2 legger vekt på at aksjonærer og kreditorer må bære sin andel av kostnadene når et foretak er i krise. Innskudd som dekkes av innskuddsgarantiordninger skal normalt skjermes fra tap.

Finanstilsynet utarbeider årlig en krisetiltaksplan, med tilhørende minstekrav til summen av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld (MREL), for SpareBank 1 Nord-Norge. Siste plan og minstekrav ble fastsatt i desember 2022¹. SNN hadde per 31.12.2022 en buffer til vektete regulatoriske MREL-krav på over 400 bps.

HOVEDPUNKTENE I GJENOPPRETTINGSPLANEN

Konsernets gjenopprettingsplan er en integrert del av konsernets samlede planverk for krise- og kontinuitetsledelse (krise- og kontinuitetsplan).

Hovedpunktene i gjenopprettingsplanen er:

1. Styring og kontroll
2. Juridisk og operasjonell struktur
3. Gjenopprettingsindikatorer
4. Beredskapstiltak
5. Scenarioer
6. Kommunikasjon

Gjenopprettingsindikatorene er fastsatt på en slik måte at de skal være relevante og dekkende på tvers av ulike scenarioer. Gjenopprettingsindikatorene er relatert til:

1. Kapital/soliditet (CET1, mv.)
2. Likviditet og finansiering (LCR mv.)
3. Lønnsomhet (RoE mv.)
4. Eiendelskvalitet (EL mv.)
5. Kapitalmarkedet (Rating mv.)
6. Makroøkonomi (Arbeidsledighet mv.)

Beredskapstiltakene er fastsatt på en slik måte at de skal være relevante og dekkende på tvers av ulike scenarioer. *Beredskapstiltakene* er relatert til:

1. Soliditet
2. Likviditet og finansiering
3. Lønnsomhet

Styring og kontroll er fastsatt på en slik måte at dette skal være relevante og dekkende på tvers av ulike scenarioer. Følgende hovedprinsipper er gjeldende:

1. Håndteringen skal være i tråd med konsernets overordnede planverk for krise- og kontinuitetsledelse.
2. Styret skal beslutte iverksettelse av gjenopprettingsplanen.
3. CRO og CFO er ansvarlig for identifisering av krisenivå.

¹ <https://newsweb.oslobors.no/message/577784>

4 KAPITALDEKNING

4.1 KAPITALKRAV

Kapitaldekningsregelverket (CRR2/CRD5) stiller en rekke krav til soliditeten i finansforetak og verdipapirforetak, herunder krav til kapitalbuffernes størrelse og sammensetning. Hensikten er å underbygge finansiell stabilitet ved å sikre foretakenes evne til å møte uventede tap.

Foretakenes kapitalisering måles som *ren kjernekapital*, *kjernekapital* og *ansvarlig kapital*, etter bestemmelser om hvilke instrumenter som kan medregnes under de ulike kapitalbegrepene. For hver av de tre overnevnte gjelder ulike krav til kapitalens størrelse som andel av foretakets *risikovektede beregningsgrunnlag* (RWA), samt krav til kjernekapitalens størrelse som andel av *eksponeringsmålet*².

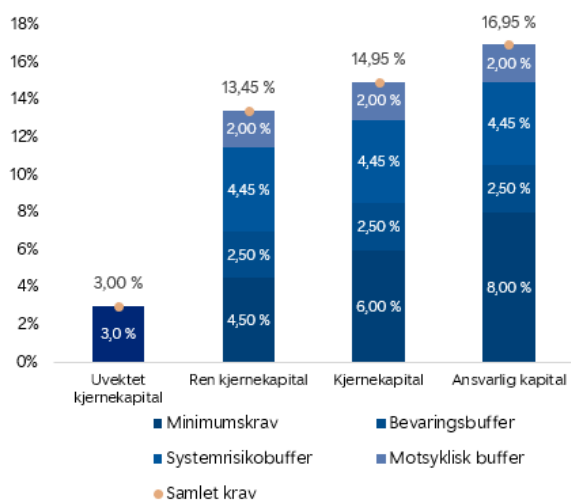
PILAR 1-KRAV

Under pilar 1-bestemmelsene gjelder følgende samlede krav til kapitaldekningen i Sparebank 1 Nord-Norge per 4Q 2022³:

- Ren kjernekapital som andel av RWA: 13,45 %
- Kjernekapital som andel av RWA: 14,95 %
- Ansvarlig kapital som andel av RWA: 16,95 %
- Ren kjernekapital som andel av eksponeringsmål (uvektet kjernekapitalandel): 3 %

Pilar 1-kravene består av minimumskrav og ulike bufferkrav. Figur 4 nedenfor vises sammensetningen av kravene per 4Q 2022.

Figur 4 - Kapitalkrav under pilar 1

² Sum av eiendeler og utenom-balanseposter før risikovekting.

PILAR 2-KRAV

Utover å holde tilstrekkelig kapital etter pilar 1-kravene skal det årlig utføres en samlet vurdering av konsernets risikoeksponering og kapitalbehov. Vurderingen utføres som del av foretakets interne kapitalvurderingsprosess (ICAAP), samt også av Finanstilsynet (SREP). Dersom det avdekkes risikoforhold som enten ikke, eller kun delvis, er dekket under pilar 1, skal Finanstilsynet vedta et krav om ytterligere kapital, kjent som pilar 2-kravet. Gjeldene pilar 2-krav (P2R) for Sparebank 1 Nord-Norge (27.04.2022) er 1,5 % av RWA. Vedtaket signaliserer også en forventning om en kapitalkravsmargin (P2G) på ytterligere 1,0 % av RWA.

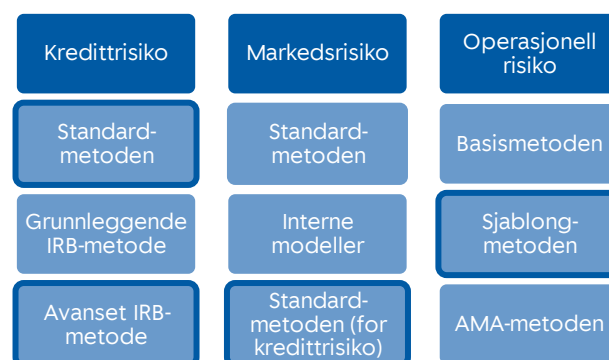
INTERNE KAPITALMÅL

SpareBank 1 Nord-Norge har etablert interne kapitalmål («management buffer») for ren kjernekapital, kjernekapital, ansvarlig kapital og uvektet kjernekapital. Målene er 1 % over de til enhver tid gjeldende regulatoriske minstekrav. Målene er sammenfallende med P2G (ref. ovenfor).

4.2 BEREGNINGSGRUNNLAG

Bruken av eget risikovektet beregningsgrunnlag (RWA) skal sikre at kapitalkravet differensieres med hensyn på risikonivået i det enkelte foretak. Beregningsgrunnlaget bestemmes separat for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko etter bestemmelsene i pilar 1, og det gis en viss anledning til å velge mellom ulike metoder for beregningen. De ulike metodene er illustrert nedenfor, og metodevalg i Sparebank 1 Nord-Norge er uthevet.

Figur 5 - Mulige metodetilnærminger og benyttede metoder.

³ Korrigeret for differensierte bufferkrav.

KREDITTRISIKO

Sparebank 1 Nord-Norge er hovedsakelig eksponert mot kreditt risiko via utlån til person- og bedriftsmarkedet, og bruker avansert IRB-metode til beregning av kapitalkrav på disse eksponeringene. For eksponeringer mot banker, offentlige institusjoner, lag og foreninger og borettslag benyttes standardmetoden (SA).

Kreditt risiko inkluderer også *kapitalkrav for verdipapirer*. Disse eksponeringene er knyttet til konsernets likviditetsportefølje, handelsportefølje, samt motpartseksponeringer tilknyttet derivater. Likviditetsporteføljen, som utgjør hoveddelen av nevnte eksponeringer, består hovedsakelig av obligasjoner og sertifikater som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank, og er verdipapirer med lav risiko. Banken benytter *standardmetoden* for beregning av kapitalkrav for denne porteføljen.

For beregning av kapitalkrav tilknyttet derivater benytter banken *standardmetode for motpartsrisiko (SA-CCR)*.

MARKEDSRISIKO

Bankens handelsportefølje (relatert til kundeaktiviteter) er svært begrenset i omfang og er under terskelverdiene nevnt i artikkel 94 i CRR. *Standardmetoden* for kreditt risiko benyttes derfor i beregning av kapitalkrav.

OPERASJONELL RISIKO

Kapitalkravet for operasjonell risiko kan beregnes etter basismetoden, sjablongmetoden eller AMA-metoden. Morbanken benytter på dette området sjablongmetoden, noe som krever kontroll- og styringssystemer for operasjonell risiko som er en integrert del av bankenes risikostyring.

4.3 ICAAP OG ILAAP

Konsernet avlegger årlig en rapport som dokumenterer den *interne prosessen for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov* (ICAAP), herunder også *intern prosessen for vurdering av finansierings- og likviditetsbehov* (ILAAP). Kravene til prosess og rapportering fremgår av pilar 2-bestemmelsene.

Rapporteringen oppsummerer et stort antall aktiviteter som utføres kontinuerlig gjennom året, herunder:

- Risikoreporter (kvartalsvis)
- Validering av IRB-systemet (løpende og årlig)
- Lederbekreftelse (årlig)
- Prognoser (løpende)
- Kartlegging av styring og kontroll (årlig)
- Gjenopprettingsplan (årlig)
- ICAAP fra tilknyttede selskaper (årlig)

I forbindelse med rapporteringen utføres og oppdateres også særskilte vurderinger av:

- Makroøkonomisk utvikling
- Systemrisiko
- Regulatoriske rammebetingelser
- Konsernets samlede risikoeksponering
- Konsernets styring og kontroll
- Konsernets finansielle stilling

Summen av overnevnte danner grunnlag for finansielle framskrivninger som konkluderer hvorvidt konsernets soliditet, likviditet og finansiering er tilstrekkelig sett opp mot den samlede risikoeksponeringen.

4.4 KAPITALDEKNING

Tabell 1 viser utviklingen i rapportert kapitaldekning de siste årene.

Konsernets rene kjernekapital er, i all hovedsak som følge av tilleggsutbytte utbetalt i september 2022, redusert med 746 MNOK (- 5,7 %) fra 2021 til 2022. Totalt beregningsgrunnlag er økt med 1,3 MRDNOK (+1,9 %) i 2022.

Tabell 1 - Historisk utvikling i kapitaldekning i SpareBank 1 Nord-Norge, Konsern.

Beløp i millioner kroner (MNOK)	4Q 2022	4Q 2021	4Q 2020	4Q 2019
Ansvarlig kapital				
Ren kjernekapital	12 351	13 097	12 019	11 472
Hybridkapital	731	904	972	1.024
Tilleggskapital	1 148	1 108	1 375	1 230
Sum ansvarlig kapital	14 230	15 109	14 366	13 726
Risikovektet beregningsgrunnlag				
Kredittrisiko	63 612	61 858	60 782	59 120
Gjeldsrisiko	0	33	80	178
Operasjonell risiko	7 134	7 239	6 657	6 303
Svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-risiko)	654	929	1 069	1 008
Sum risikovektet beregningsgrunnlag	71 399	70 059	68 588	66 609
Minimumskrav til ansvarlig kapital	5 712	5 605	5 487	5 329
Eksponeringsmål for uvektet kjernekapitalandel	176 983	169 050	170 834	161 338
Kapitaldekning				
Ren kjernekapitaldekning	17,3 %	18,7 %	17,5 %	17,2 %
Annen godkjent kjernekapital (AT1)	1,0 %	1,3 %	1,4 %	1,5 %
Kjernekapitaldekning	18,3 %	20,0 %	18,9 %	18,7 %
Tilleggskapital (T2)	1,6 %	1,6 %	2,0 %	1,8 %
Totalkapitaldekning	19,9 %	21,6 %	20,9 %	20,6 %
Uvektet kjernekapitalandel	7,4 %	8,3 %	7,6 %	7,7 %

5 KREDITTRISIKO

5.1 DEFINISJON

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser i henhold til avtale. I et låneforhold består kredittrisikoen i at låntaker ikke oppfyller låneavtalen.

Kredittrisiko omfatter flere underkategorier. *Konsentrasjonsrisiko* er risiko som oppstår ved høy samlet eksponering på en enkelt motpart eller utsteder av sikkerhet. Konsentrasjonsrisikoen kan også være knyttet til motparter med virksomhet innen samme bransje eller geografisk område. *Restrisiko* er risikoen for at sikkerheter det tas hensyn til ved fastsettelse av kapitalkrav for kredittrisiko, er mindre effektive enn forventet. *Motpartsrisiko*, som oppstår blant annet gjennom derivateksponeringer, behandles også under kredittrisiko.

Kredittrisikoen i SpareBank 1 Nord-Norge er i hovedsak knyttet til ordinære utlånsporteføljer i personmarkedet og bedriftsmarkedet i morbank, eierandeler og forretningsmessige aktiviteter i datter- og tilknyttede selskaper, samt likviditetsporteføljen (se også eget kapittel om markedsrisiko).

5.2 STYRING OG KONTROLL

OVERORDNET

Styring av kredittrisiko i konsernet gjennomføres i tråd med kravene og anbefalingene i (ikke uttømmende):

1. CRR/CRD IV-forskriften
2. EBA/GL/2020/06
3. EBA/GL/2021/05
4. Utlånsforskriften
5. Finanstilsynets metodikk for risikobasert tilsyn

Styring og kontroll av kredittrisiko gjennomføres ved å sikre:

1. Et hensiktsmessig miljø og kultur for styring av kredittrisiko.
2. En hensiktsmessig kredittprosess.
3. En hensiktsmessig prosess for kreditt-administrasjon, måling og overvåking av risiko.
4. En hensiktsmessig kontroll av prosessene for styring av kredittrisiko.

Styret i SpareBank 1 Nord-Norge har fastsatt overordnede strategiske føringer, rammer og mål for

styring og kontroll av kredittrisiko. Kredittrisikoen styres gjennom konsernets risikostrategi og ulike styrende dokumenter på kredittområdet.

ROLLER OG ANSVAR

Styrets roller og ansvar for styring og kontroll av kredittrisiko defineres gjennom konsernets styrende dokumenter. Se nærmere beskrivelse i kapittel 3.4.

Styret fastsetter konsernets risikovilje på området, herunder overordnende risikorammer og måltall for kredittvirksomheten.

Konsernsjef har ansvar for å implementere styrevedtatte rammer og retningslinjer innen kredittrisiko, og sørger for at det utvikles systemer for overvåking, rapportering og oppfølging av kredittrisiko på engasjements- og porteføljenivå.

Forretningsenhetene har ansvar for å drive kredittvirksomheten innfor de rammer som er nedfelt i styrende dokumenter, og sørger for overvåking og oppfølging av risiko i egen portefølje. Forretningsenhetene har ansvaret for å iverksette tiltak for å begrense bankens risiko når det er påkrevet.

Kredittavdelingen har ansvar for å utarbeide forslag til styrende dokumenter og endring i disse i samarbeid med avdeling for risikostyring. Kredittavdelingen skal bidra til gode kredittprosesser i forretningsenhetene, og overtar ansvaret for misligholdte- og tapsutsatte kunder etter gitte kriterier. Avdelingen bidrar til gjennomføring av tiltak ved avvik fra etablerte rammer og måltall. Videre har avdelingen ansvar for den kvalitative valideringen av IRB-systemet.

Avdeling for risikostyring utfører uavhengig kontroll av risikostyringsprosessene. Dette innebærer å overvåke og bidra til at konsernet etablerer et rammeverk for styring av kredittrisiko som tilfredsstillende regulatoriske krav og behovet for robuste interne styringsprinsipper. Videre skal avdelingen påse at konsernets risikovilje ligger betryggende innenfor konsernets risikoevne, og at risikoeksponeringen til enhver tid ligger innenfor styrefastsatt risikovilje.

Internrevisjonen utfører uavhengige kontroller av utlånsvirksomheten og rapporterer resultater og eventuelle avvik direkte til forretningsenhetene, avdeling for risikostyring, compliance, konsernledelsen og styret.

Eksternrevisjonen foretar uavhengige vurderinger av tapsavsetninger og tapsutsatte engasjement.

RAPPORTERING

Risikoeksponeringen på området rapporteres kvartalsvis til styret gjennom Avdeling for risikostyring sin risikorapport. Rapporteringen innbefatter blant annet:

1. Kredittporteføljens egenskaper og utvikling.
2. Eksponeringer fordelt på ulike dimensjoner.
3. Risikomigrering i porteføljen, herunder utvikling i de ulike parameterne i A-IRB.
4. Utvikling innen konsentrasjonsrisiko.
5. Status på og utvikling innen de kredittstrategiske rammene.

Kredittavdelingen utarbeider løpende rapporter som oppsummerer ulike aktiviteter og tiltak på området. Rapporteringene innbefatter blant annet:

1. Overvåkning av høyrisikokunder
2. Watchlister
3. Oppfølging av covenants
4. Utvidet gjennomgang av vesentlige engasjement
5. Fornying av kreditter
6. Tapsrapport/ECL

Kredittmodellene valideres løpende, og det avlegges årlig en valideringsrapport som vedtas av styret. For detaljert beskrivelse av konsernets valideringsprosess vises det til eget kapittel om IRB-metoden.

Utover nevnte faste rapporteringer har Kredittavdelingen og Avdeling for risikostyring ansvaret for rapportering ved behov eller ved spesielle hendelser innen kredittområdet.

SIKKERHETER OG ANDRE RISIKOREDUSERENDE TILTAK

Konsernet benytter sikkerheter for å redusere kredittrisikoen. De vanligste formene for sikkerheter i personmarkedet er fast eiendom som bolig- og fritidseiendom. Sikkerheter i andre objekter enn fast eiendom er begrenset på personmarkedet. I bedriftsmarkedet er næringseiendom, skip og fartøy vanlige sikkerheter. I tillegg er pant i bankinnskudd, driftstilbehør, varelager, fordringer og ulike konsesjoner utbredt.

Verdifastsettelse av sikkerhetsobjektene baserer seg på prinsippene om at omsetningsverdien skal vurderes konservativt og i størst mulig grad basere seg på objektive verdivurderingskriterier. Kilden som benyttes for å fastsette omsetningsverdi kan være (ikke uttømmende) bokført verdi, intern vurdering basert på fastsatte kriterier, eksternt meglers verdivurdering, takst

eller salgssum. *Omsetningsverdien* er bankens vurdering av objektets markedsverdi, forutsatt frivillig salg på måletidspunktet. *Realisasjonsverdien* er omsetningsverdien redusert til en verdi som skal gjenspeile objektets verdi ved realisasjon i kraftig lavkonjunktur («downturn»). Reduksjonsfaktorene som benyttes for å redusere omsetningsverdien til realisasjonsverdi gir et anslag på mulig verdifall for et objekt, og avhenger av objekttype og betegnelse. Verdifallet tar høyde for kraftig lavkonjunktur, samt markedets kunnskap om at omsetningen skjer som følge av mislighold/konkurs. Konsernet har retningslinjer for frekvens på oppdatering av omsetningsverdi på de ulike sikkerhetsobjektene.

I tillegg til sikkerhet i objekter kan banken i enkelte tilfeller ha vilkår om negativ pantsettelse i avtalen overfor kunden. Negativ pant begrenser kundens adgang til å pantsette sine eiendeler til andre långivere.

Kausjoner i form av selvskyldnerkausjon, enkel kausjon eller andre former for kausjoner benyttes også for å redusere kredittisiko. En kausjon er en avtale mellom långiver og kausjonist om at kausjonisten stiller seg ansvarlig for et lån, helt eller delvis, ved siden av låntaker. Garantistiller kan være bedrifter, privatpersoner, banker og i enkelte tilfeller det offentlige. Kausjonens omsetningsverdi fastsettes ut fra kausjonistens evne til å betjene kausjonsansvaret, samt kausjonistens kredittverdighet. Der hvor bedrifter er kausjonist, påvirkes omsetningsverdi av kausjonistens kredittverdighet, samt kausjonistens finansielle situasjon basert på regnskapsinformasjon.

5.3 RISIKOVILJE

Risikoviljen operasjonaliseres gjennom måltall og risikorammer for kredittisiko i henhold til konsernets risikostrategi. Konsernets risikovilje på området er definert som *moderat*. Risikoviljen er uendret fra 2021 til 2022.

5.4 RISIKOEKSPONERING

Konsernets primære geografiske markedsområde er knyttet til konsernets visjon «For Nord-Norge», og består av fylkene *Troms og Finnmark* og *Nordland*.

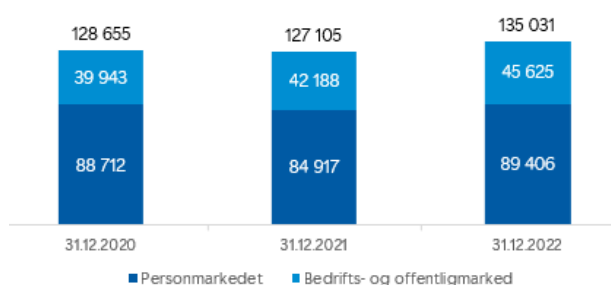
Utlånsporteføljens fordeling på ulike markedssegment fremgår av tabellen nedenfor.

Tabell 2 – Segmentfordeling utlånsportefølje.

Brutto utlån i million kroner	Utlån	Andel
Personmarked eks. formidlingslån	49 957	37,0 %
Bedriftsmarked eks. formidlingslån	45 344	33,6 %
Næringseiendom	15 803	11,7 %
Fiske og havbruk	9 223	6,8 %
Finansielle foretak mv.	4 205	3,1 %
Vann og kraft, bygg og anlegg	4 124	3,1 %
Tjenesteytende virksomhet	3 262	2,4 %
Transport og lagring	3 136	2,3 %
Industri	1 858	1,4 %
Varehandel, hotell og restaurant	2 363	1,7 %
Øvrig	1 370	1,0 %
Formidlingslån	39 730	29,4 %
SB1 Boligkreditt	39 449	29,2 %
SB1 Næringskreditt	281	0,2 %
Sum brutto utlån inkl. formidlingslån	135 031	100,0 %

Per 31.12.2022 utgjør konsernets totale brutto utlån (inkludert formidlingslån) 135 MRDNOK, herav 66 % i personmarkedet og 34 % i bedriftsmarkedet. Tabellen viser at bedriftsporteføljen er bredt diversifisert på næringer.

Figur 6 – Utlånsvekst i personmarkedet og bedrifts- og offentligmarked inkludert formidlingslån (MNOK)

I 2022 er årsveksten i porteføljen 7,9 MRDNOK (6,2 %), fordelt med 4,5 MRDNOK (5,3 %) i personmarkedet og 3,4 MRDNOK (8,1 %) i bedriftsmarkedet.

5.5 MISLIGHOLD OG NEDSKRIVNINGER

Konsernet har egne rutiner for å identifisere og følge opp høyrisikokunder gjennom watchlister og early-warning-systemer. Rutinene skal bidra til å avdekke og håndtere risiko, sikre et system for iverksettelse av tidlige tiltak opp mot kunden, og minimere konsernets tap.

I det følgende beskrives konsernets definisjon og oppfølging av mislighold og høyrisikoengasjement i henhold til misligholdsdefinisjonen gjeldende i 2022.

MISLIGHOLD

Et engasjement vurderes å være i mislighold dersom ett av de følgende kriteriene er oppfylt:

- Et krav overstiger kr 2 000 for BM (kr 1 000 for PM) og utgjør mer enn 1 % av totalt engasjement i 90 sammenhengende dager.
- Én eller flere eksterne anmerkninger av type gjeldsordning, tvangsakkord, åpning av gjeldsforhandlinger eller melding om offentlig akkord.
- Én eller flere konkursanmerkninger av type internt registrert konkurs, åpning av konkurs eller melding om konkurs, eller:
- Når banken holder det for usannsynlig at kunden vil overholde sine betalingsforpliktelser («unlikelyness to pay») som følge av:
 - › Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
 - › Betalingsmislighold eller andre kontraktsbrudd.
 - › Kunden er gitt nye vilkår (spesielle innrømmelser) som følge av finansielle problemer.
 - › Sannsynlighet for gjeldsforhandling eller konkurs større enn 50 %.
 - › At det av andre grunner anses som sannsynlig at kunden ikke vil overholde sine forpliktelser.

Oppfyllelse av ett eller flere av ovenstående kriterier medfører at engasjementet migrerer til risikoklasse J. Kunder med individuelle nedskrivninger eller kunder med nylig konstaterte tap migrerer til risikoklasse K.

Misligholdsdefinisjonen medfører videre at enhver misligholdsmerking som SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS (datterselskap) foretar på felles kunder, automatisk resulterer i misligholdsmerking i morbank (og vice versa), ref. kravene om «misligholdssmitte».

En videre konsekvens av misligholdsmerking er karenstid på misligholdte kunder, hvor misligholdsstatus

oppretholdes i en viss periode etter at ovenstående kriterier for misligholdsmerking ikke lenger er gjeldende. Lengden på karenperioden avhenger av hvilket kriterium som ble oppfylt da kunden i utgangspunktet ble misligholdsmerket. Kunden kan også, i noen tilfeller, være i en prøveperiode i etterkant av utløpet av karenperioden. Terskelen for å misligholdsmerke kunden på nytt i løpet av prøveperioden er lavere enn i forkant av opprinnelig mislighold.

SpareBank 1 Nord-Norge har egne rutiner for oppfølging av misligholdte engasjementer på personmarkedet og på bedriftsmarkedet. Rutinene beskriver hva som skal foretas i ulike faser av misligholdarbeidet, og hvem som er ansvarlig for de ulike delprosessene.

RESTRUKTURERTE ENGASJEMENT

Et engasjement ansees å være restrukturert dersom en prosess medfører endring av opprinnelig kredittavtale til gunst for kunden, og/eller med bedre betingelser enn andre kunder med tilsvarende risikoprofil ville fått, og endringen ikke ville ha blitt innvilget hvis kunden ikke var i finansielle problemer.

Typiske kjennetegn er vesentlige betalingslettelser i form av endringer i rentebetingelse og/eller avdragslettelser, konvertering av gjeld til andre finansielle instrumenter, og gjeldsettergivelse.

NEDSKRIVNINGER/IFRS 9 (ECL)

BAKGRUNN

Etter tidligere regnskapsregler (IAS 39) skulle nedskrivninger for tap bare finne sted når det var objektive bevis for at en tapshendelse hadde inntruffet etter første gangs balanseføring («incurred loss»). Etter implementering av IFRS 9 fra 01.01.2018 skal tapsavsetningene beregnes basert på forventet kredittap (ECL).

METODIKK

Generelt

For å beregne forventet kredittap (ECL) benytter SpareBank 1 Nord-Norge en tapsmodell som er utviklet i samarbeid med de øvrige bankene i SpareBank 1-alliansen. Tapsmodellen er basert på bankens kredittmodeller (IRB), herunder estimerer for PD, LGD og EAD, og det er foretatt modelltilpasninger for å ivareta kravene i IFRS 9. Tilpasningene knytter seg blant annet til konjunkturelle egenskaper («*through the cycle*») kontra «*point in time*»).

Tilordning til ulike trinn

Et sentralt prinsipp i tapsmodellen er at alle relevante engasjementer tilordnes til ulike trinn, herunder:

Trinn 1: Dette er startpunktet for alle finansielle eiendeler omfattet av tapsmodellen. Disse eiendelene får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. På dette trinnet ligger alle finansielle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller trinn 3.

Trinn 2: Dette trinnet tildeles finansielle eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis for mislighold eller tap. Forventet tap beregnes over lånets løpetid.

For å tilordne eiendeler til trinn 2 benyttes det ulike kriterier, herunder:

- Det viktigste kriteriet er kvantitativ endring i PD på balansedagen sammenlignet med PD ved førstegangsinnregning. En vesentlig økning i PD defineres som en økning på over 150 %. I tillegg må PD være høyere enn 0,60 % i etterkant av økning.
- Engasjementer der det har vært mer enn 30 dagers betalingsforsinkelse tilordnes til trinn 2.
- Engasjementer som er underlagt særskilt overvåking («watchlist»), eller er gitt betalingslettelser («forbearance»), tilordnes til trinn 2.

Trinn 3: Alle finansielle eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse, og hvor det er objektive bevis for mislighold eller tap på balansedagen, tildeles trinn 3. Forventet tap over lånets løpetid beregnes. Dette trinnet omfatter finansielle eiendeler som etter tidligere regelverk (IAS 39) ble definert som misligholdte og tapsnedskrevne engasjementer.

Positiv trinn-migrasjon

En eiendel tilordnes fra kategori 2 til kategori 1 når:

- Kunden har hatt en positiv utvikling i risiko, slik at økningen i kredittrisiko siden innvilgelse ikke lenger er vesentlig.
- Kunden fjernes fra «særskilt overvåking».
- Engasjementet blir restrukturert med vilkår som tar hensyn til forholdene som forårsaket at kunden ble satt til «særskilt overvåking».

En eiendel tilordnes fra kategori 3 til kategori 2 når:

- Det ikke lengre foreligger objektive bevis for mislighold eller tap, men økningen i kredittrisiko siden innvilgelse er fortsatt vesentlig. Tilordning til kategori 2 kan imidlertid ikke skje før karenperioden er over.

En eiendel tilordnes fra kategori 3 til kategori 1 når:

- Det ikke lenger foreligger objektive bevis for mislighold eller tap og økningen i kredittrisiko siden innvilgelse ikke lenger er vesentlig. Tilordning til kategori 1 kan imidlertid ikke skje før karenperioden er over.

Parameter- og scenariovurderinger

Andre sentrale drivere for tapsestimatene er:

- Forventet utvikling i PD og LGD i ulike scenarioer
- Scenarievektning

For å vurdere dette har banken etablert en komité som vurderer utviklingen i faktorer som global og nasjonal PMI, rentebaner, nasjonal og regional arbeidsledighet, kapasitetsutnyttelse og nasjonal og lokal utvikling i eiendomspriser mv.

De ulike makroøkonomiske scenarioene er:

- **Scenario 1:** Representerer det mest sannsynlige utfallet gitt nåværende makrosituasjon.
- **Scenario 2:** Representerer et utfall som er noe mer negativt enn scenario 1.
- **Scenario 3:** Representerer et utfall som er noe mer positivt enn scenario 1.

PRESENTASJON I REGNSKAPET

Tapsavsetninger på *bokførte utlån i balansen* er presentert som reduksjon av eiendelen. Tapsavsetninger på eiendeler som *ikke er bokført i balansen* er presentert som en økning i gjeld.

Når det er overveiende sannsynlig at tap er endelig, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket av tidligere foretatte individuelle tapsavsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i tapsavsetningene, samt over- eller underdekning sett mot tidligere tapsavsetninger resultatføres. Verdiendringen, eller tap, er delt inn i følgende typer:

1. Periodens endring i tapsavsetninger (trinn 1-3)
2. Konstaterte tap
3. Inngang på tidligere avskrevne tap

Se årsrapport 2022 for nærmere beskrivelse.

5.6 IRB-SYSTEMET

IRB-systemet omfatter de modeller, organisering, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer, rammeverk, interne retningslinjer og rutiner som er knyttet til klassifisering og kvantifisering av kredittrisiko.

Bruk av IRB-systemet betinger kvalitet, involvering, etterlevelse og transparens i hele verdikjeden. Dette innebærer robuste kvantitative metoder for måling av risiko, kvalitet i de administrative prosessene som frembringer data til de kvantitative metodene, og krav til at organisasjonen integrerer og benytter dataene i risikostyring på alle relevante nivå.

MODELLUTVIKLING, KONTROLL OG ENDRINGER

SpareBank 1 Nord-Norge fikk i januar 2007 tillatelse til å benytte IRB-modeller for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. I februar 2015 fikk banken i tillegg godkjenning for å benytte avansert IRB-metode (A-IRB) for foretaksporteføljen. Modellene er utviklet i fellesskap i SpareBank 1-alliansen, med alliansens felles Kompetansesenter for kredittmodeller (KFK) som førende for modellutvikling.

SpareBank 1 Nord-Norge, ved styret, har et selvstendig ansvar for å sikre at IRB-systemet benyttes og etterleves i henhold til gjeldende regelverk og vilkårene i IRB-tillatelsen. For å sikre at modellene er tilstrekkelig presise, samt at de anvendes som forutsatt, kontrolleres og valideres IRB-systemet løpende (kvantitativt og kvalitativt). Alle modellendringer vedtas av konsernets styre og implementeres av avdeling for risikostyring. Konsernets valideringsprosess er nærmere beskrevet i et eget kapittel nedenfor.

Internrevisor reviderer, på oppdrag fra styret, IRB-systemet regelmessig og minimum årlig. Revisjonen innbefatter både kvantitativ validering og kvalitativ validering. Formålet med revisjonen er å gi styret og ledelsen en uavhengig og nøytral vurdering av IRB-systemet. I tillegg gir internrevisjonen innspill til forbedringer knyttet til IRB-systemet.

I 2022 trådte nye retningslinjer fra EBA på IRB-området i kraft. Banken har de siste årene arbeidet med å oppdatere IRB-modellene og valideringsrammeverket mv. i tråd med de nye retningslinjene, og sendte i juni 2021 inn søknad til Finanstilsynet vedrørende dette. Prosessen er fortsatt pågående. Tillatelse til bruk av

oppdaterte modeller forventes å foreligge første halvår 2023, med etterfølgende implementering. Tilsvarende gjelder også for øvrige norske IRB-foretak.

KREDITTMODELLER

SpareBank 1 Nord-Norge benytter egenutviklede modeller for å estimere misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD), tapsgrad ved mislighold (LGD), forventet tap (EL) og uventet tap/risikojustert kapital (UL). Kreditmodellene benyttes for risikoklassifisering, porteføljestyling og beregning av kapitalbehov mv. Risikoklassifiseringssystemet beregner kredittrisiko i låneporteføljen på enkeltkontonivå, og systemet er hovedsakelig basert på komponentene i Figur 7 nedenfor.

Figur 7 - Hovedkomponenter i risikoklassifiseringssystemet

Misligholdssannsynlighet	Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynligheten for mislighold i løpet av en 12-måneders periode beregnet ut fra et langsiktig utfall
Eksponering ved mislighold	En beregnet størrelse som angir konsernets eksponering mot kunden ved mislighold
Tapsgrad ved mislighold	En beregnet størrelse på hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser
Forventet tap	Beløpet man statistisk sett må forvente å tape på utlånsporteføljen i løpet av en 12-måneders periode
Risikoklasse	Kunden får tildelt en risikoklasse basert på sannsynligheten for mislighold
Risikojustert kapital	En størrelse som beskriver hvor mye kapital konsernet må sette av som buffer for fremtidige uventede tap
Risikoprising	SpareBank 1 Nord-Norge er opptatt av å prise risiko riktig, og har en prismodell som beregner pris ut fra risikoen i engasjementet

MISLIGHOLDSSANNSYNLIGHET - PD (PROBABILITY OF DEFAULT)

Misligholdssannsynlighet (PD) er sannsynligheten for at en kunde misligholder sine forpliktelser i løpet av en 12 måneders periode. Et engasjement anses som misligholdt dersom ett av kriteriene for mislighold, som beskrevet i eget kapittel ovenfor, er oppfylt. Engasjementene klassifiseres i risikoklasser ut fra misligholdssannsynligheten.

Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle nøkkeltall, samt ikke-finansielle variabler, som atferd og alder. Engasjementene klassifiseres deretter i risikoklasser

utfra anslått misligholdssannsynlighet, hvor risikoklassene A-I er for friske kunder, og risikoklasse J/K er for kunder med misligholdte eller individuelt nedskrevne engasjement (Tabell 3).

PD-modellene til SpareBank 1 er kalibrert mot langsiktig utfall, med et samlet misligholdsnivå som skal reflektere misligholdet over en økonomisk syklus med både normale år og kriseår.

Tabell 3 - PD-nivå for risikoklasser

Risiko-klasse	PD-intervall	Rating S&P	Rating Moody's
A	< 0,00 % - 0,10 %]	AAA - A-	Aaa A3
B	< 0,10 % - 0,25 %]	BBB+ BBB	Baa1 Baa2
C	< 0,25 % - 0,50 %]	BBB-	Baa3
D	< 0,50 % - 0,75 %]	BB+	Ba1
E	< 0,75 % - 1,25 %]	BB	Ba2
F	< 1,25 % - 2,50 %]	BB-	Ba3
G	< 2,5 % - 5,00 %]	B+	B1
H	< 5,00 % - 10,00 %]	B	B2
I	< 10,0 % - 99,99 %]	B- CCC/C	B3 Caa3/C
J	100 %		
K	100 % individuell tapsavsetning/ konstaterte tap		

EKSPONERING VED MISLIGHOLD - EAD (EXPOSURE AT DEFAULT)

Eksponering ved mislighold (EAD) defineres som eksponeringen banken har til en kunde ved et eventuelt fremtidig mislighold. Kredittkonverteringsfaktoren, KF, defineres som andelen av ubenyttet ramme som vil være trukket og utestående på det tidspunktet kunden går i mislighold. For personmarkedet benyttes en KF på 100 % for trekkrettigheter, hvilket betyr at det forutsettes at eksisterende ubenyttede rammer er fullt trukket opp ved mislighold. For kredittrammer i bedriftsmarkedssegmentet benyttes ulike konverteringsfaktorer.

TAPSGRAD VED MISLIGHOLD - LGD (LOSS GIVEN DEFAULT)

Tapsgrad ved mislighold (LGD) angir det forventede tapet som kan oppstå dersom kunden misligholder sine forpliktelser. LGD-modellen tar hensyn til blant annet realisasjonsverdien av de sikkerheter kunden har avgitt. Det potensielle tapet som modellen beregner er et anslag for potensielt tap i en kraftig lavkonjunktur («downturn»).

LGD-beregninger for boliglån er regulert gjennom LGD-gulvet og Finanstilsynets referansemodell, herunder:

- Gjennomsnittlig LGD for bankens portefølje skal ikke være lavere enn gjennomsnittlig LGD fra Finanstilsynets LGD-modell.
- EAD-vektet gjennomsnittlig LGD for boliglånsporteføljen skal være minst 20 %.

FORVENTET TAP - EL (EXPECTED LOSS)

Forventet tap (EL) er det beløpet banken statistisk sett må forvente å tape på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode. Forventet tap er produktet av PD, EAD og LGD.

UVENTET TAP/RISIKOJUSTERT KAPITAL - UL (UNEXPECTED LOSS)

Uventet tap/risikojustert kapital angir tap utover det forventede tapet (EL, ref. ovenfor). Parameteren beskriver hvor mye kapital som er nødvendig for å absorbere et uventet tap. Risikojustert kapital beregnes med et konfidensnivå på 99,9 %.

VALIDERING

Konsernet har utviklet en prosess for løpende videreutvikling og etterprøving av IRB-systemet. Formålet med valideringsprosessen er å sikre at:

1. IRB-systemet er tilpasset porteføljene det anvendes på.
2. Forutsetningene som IRB-systemet bygger på er rimelige.
3. IRB-systemet måler det som det er tiltenkt å måle.
4. IRB-systemet er godt integrert i organisasjonene, og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstaking.

Valideringsprosessen består av to hovedområder: kvantitativ validering og kvalitativ validering. Førstnevnte benytter empiriske data, og omfatter alle valideringsaktiviteter tilknyttet beregning av statistiske

parametere for kredittmodellene. Dette innebærer blant annet benchmarking, backtesting og evaluering av diskriminerende egenskaper, og skal sikre at benyttede estimer holder tilstrekkelig nivå og kvalitet. Den kvalitative valideringen har som mål å kontrollere og kvalitetssikre anvendelsen av IRB-systemet i organisasjonen. Kvalitativ validering undersøker blant annet om modellene anvendes i henhold til anvendelseskravene, om utarbeidet retningslinjer er adekvate, samt at etterlevelse av disse er tilfredsstillende.

Valideringsprosessen koordineres av avdeling for risikostyring. Resultatene fra valideringsprosessen oppsummeres årlig i en rapport til styret og danner grunnlaget for styrets vurdering av IRB-systemet.

Bankene i SpareBank 1-alliansen benytter «data pools», der datagrunnlaget for valideringen består av data både på alliansenivå og banknivå. Dette datagrunnlaget benyttes som utgangspunkt i bankenes kvantitative validering av IRB-modellene. Den kvantitative valideringen gjennomføres av valideringsansvarlige i avdeling for risikostyring. Den kvalitative valideringen utføres parallelt av Kredittavdelingen. Valideringsansvarlige utarbeider en samlet valideringsrapport som inkluderer begge hovedområder som fremlegges styringsforum for risiko- og kapitalstyring (RIKAP). Nevnte forum, i samarbeid med valideringsansvarlige, anbefaler eventuelle endringer på bakgrunn av valideringsresultatene. Anbefalte endringer fra RIKAP behandles og vedtas av styret.

KVALITATIV VALIDERING

Helt konkret skal den kvalitative valideringen gi svar på følgende spørsmål:

- Hvordan anvendes IRB-systemet i SpareBank 1 Nord-Norge?
- Hvordan etterleves IRB-systemet i SpareBank 1 Nord-Norge?
- Er det behov for å iverksette tiltak? Og i så tilfelle: Hvilke?

I den kvalitative valideringen kontrolleres en rekke områder for å kvalitetssikre anvendelsen og etterlevelsen av IRB-systemet. Områder for kvalitativ validering er som følger:

- Anvendelse av IRB-systemet ved beregning av regulatorisk kapitalkrav.
- IRB-systemets hensiktsmessighet for beregning av regulatorisk kapitalkrav.

- IRB-systemets integrasjon i konsernets rammeverk for styring og kontroll.
- IRB-systemets integrasjon i kredittprosesser (innvilgelse, oppfølging og avvikling).
- Etterlevelse av styrende dokumenter på IRB-området.
- Kapasitet og kompetanse i organisasjonen knyttet til IRB.
- IRB-systemets brukeraksept i organisasjonen
- Håndtering av regulatoriske endringer på IRB-området.

Siste valideringsrapport viser at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at systemet danner grunnlaget for bankens risikovurderinger og risikostyring.

KVANTITATIV VALIDERING

I den kvantitative valideringen valideres modellene for PD, EAD, LGD og EL i henhold til regulatoriske krav. For hver enkel modell foretas det en vurdering av datagrunnlaget, modellenes diskriminerende egenskaper, modellenes treffsikkerhet og stabiliteten i estimatene.

Det foretas en gjennomgang av datagrunnlaget for de ulike modellene for å vurdere om dataene valideringen bygger på er av tilfredsstillende kvalitet. Grunnlaget skal være representativ for SpareBank 1 Nord-Norges portefølje. Kravet om tilfredsstillende kvalitet innebærer at datagrunnlaget har en kvalitet som gjør det mulig å sammenligne estimerte verdier med faktiske utfall.

I valideringen av modellenes diskriminerende egenskaper etterprøves modellenes evne til å skille mellom sterke og svake kunder over tid og over ulike segment. Rangeringsevnen til PD-modellen testes ved å analysere om faktisk mislighold blant kunder med lav misligholdssannsynlighet er lavere enn misligholds-nivået blant kunder med høyere misligholds-sannsynlighet. For LGD-modellen foretas det analyser av modellens evne til å skille mellom kunder med høy og lav tapsgrad. Videre testes også EAD-modellens evne til å rangere kunder med høyest og lavest konverteringsfaktor. EAD-modellen for personmarkedet benytter konverteringsfaktor 1, og rangerer derfor ikke på ulike kunder. Rangeringsevnen testes dermed kun for bedriftsmarkedets EAD-modell.

I valideringen av modellenes treffsikkerhet undersøkes det om modellene er kalibrert på riktig nivå. Dette innebærer å vurdere om modellenes estimater samsvarer med faktiske utfall, innenfor ulike kategorier og totalt sett. Modellene skal bidra til økt kunnskap om

det absolutte nivået på kredittrisiko, noe som er viktig for at modellene skal kunne brukes til å styre og kontrollere risikoen.

Siste valideringsrapport, for utfallsåret 2021, viser at datagrunnlaget til de ulike modellene er av tilstrekkelig kvalitet. Eventuelle usikkerheter i datagrunnlaget tas høyde for gjennom sikkerhetsmarginer.

PD-modellene for både person- og bedriftsmarkedet har tilfredsstillende diskriminerende egenskaper. For bedriftsmarkedets LGD-modell er rangeringsevnen utfordrende å vurdere som følge av manglende eller få realisasjoner i de beste LGD-klassene. EAD-modellen for bedriftsmarkedet er finmasket, og det er foretatt justeringer for å styrke diskrimineringssevnen. I vurderingen av nivå på LGD-modell og EAD-modell er kravet om estimater for alvorlig lavkonjunktur spesielt viktig. EAD-modellene for rammelån vurderes nivåmessig å oppfylle dette kravet. LGD-modellene vurderes overordnet å gi tilfredsstillende resultater. Valideringsprosessen i 2022 avdekket ingen behov for å gjøre endringer eller justeringer i eksisterende kreditt-modeller. Nye modeller er, som nevnt, planlagt implementert i første halvår 2023.

Overordnede observasjoner av estimater og utfall for nevnte modeller er presentert i det følgende.

PD-modeller

BM

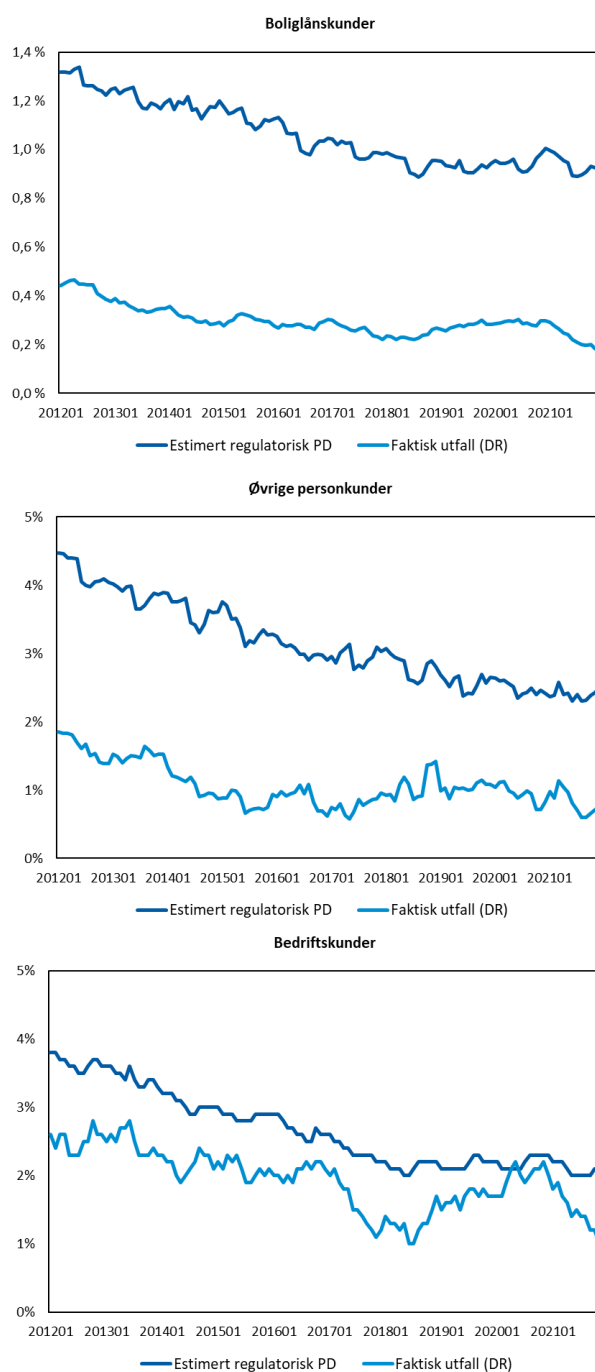
Normalscorede kunder er bedriftskunder som scores på ordinært regnskap. PD-utviklingen viser fallende trend over en lengre periode. Fra 2018 har PD-nivået imidlertid flatet ut, og er på et relativt stabilt nivå. Observert misligholdsrate (DR) har tilsvarende fallende trend, men stiger fra 2018, samtidig som PD-nivået stabiliseres. I perioden januar 2012 til desember 2021 er gjennomsnittlig PD 2,66 %, mot DR på 1,93 %, en margin på 0,73 %. Ved utgangen av 2021 øker marginen til 0,90 %.

Det benyttes egne scoringsmodeller for nyetablerte selskap, og for selskap som ikke leverer regnskap. For nyetablerte selskap er gjennomsnittlig DR de siste syv år 2,44 % mot PD på 5 %. Gjennomsnittlig DR de siste syv år for kunder som ikke leverer regnskap er 1,05 % mot PD på 4 %. Begge kundegruppene utgjør en svært liten andel av totalporteføljen.

PM

PD-nivået for boliglånskunder er delvis styrt av Finanstilsynets krav. Det er gode marginer mellom estimerte verdier og faktisk utfall for hele perioden. Gjennomsnittlig regulatorisk estimert PD for boliglånskunder (0,99 %) de siste syv år er 3,7 ganger høyere enn tilsvarende DR (0,27 %). Forholdstallet mellom PD og DR i samme tidsperiode for øvrige personkunder er 3,1 ganger.

Figur 8 - PD og DR, boliglånskunder (topp), øvrige personkunder (midten), og normalscorede BM-kunder (bunn).

EAD-modeller

Figur 9 viser årlig gjennomsnitt av forholdstallet observert/estimert konverteringsfaktor (KF) for beregning av EAD. For rammelån er det ofte svært få observasjoner. Dette er et resultat av at det er få mislighold, og forutsetningen om at engasjementer som inngår i målingen av observert KF kun kan inneholde de med uendret kredittramme ved inngang til mislighold. Forutsetningen utelukker dermed engasjementer der rammene er redusert før inngang til mislighold, noe som er et vanlig tiltak i porteføljestyrringsarbeidet.

Forholdstallet observert/estimert for 2021 for BM og PM er på henholdsvis 29 % og 47 %. Totalt for perioden 2015-2021 er det gjennomsnittlige forholdstallet på 78 % for BM og 59 % for PM. Totalt sett vurderes KF-estimatene som forsvarlige.

LGD-modeller

Figur 10 viser estimert tapsgrad (LGD) og realisert tapsgrad (LGD) for henholdsvis personmarkedets boliglånportefølje og bedrifts-markedet i perioden januar 2009 til desember 2021. Estimaten er basert på kunder som gikk i mislighold, og er normalt høyere enn for porteføljen totalt (med andre ord inkludert kunder som ikke har gått i mislighold).

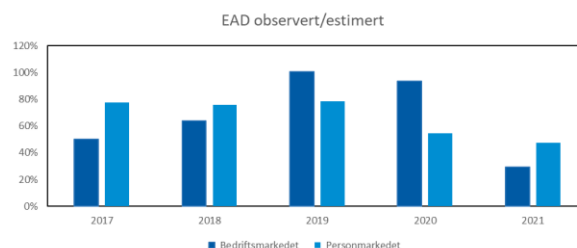
Grafen for personmarkedsmodellen viser LGD-estimatene etter tilpasninger til kravene fra Finanstilsynet. Disse kravene løfter LGD-estimatet i henhold til referansmodellen.

For BM er gjennomsnittlig *estimert* LGD i perioden på 39 %, 2,2 ganger høyere enn gjennomsnittlig *observert* LGD på 18 %. Estimert LGD er relativt stabil i de første årene av valideringsperioden, men nivået har fallende trend fra 2016. Utviklingen i observert LGD har tilsvarende trend.

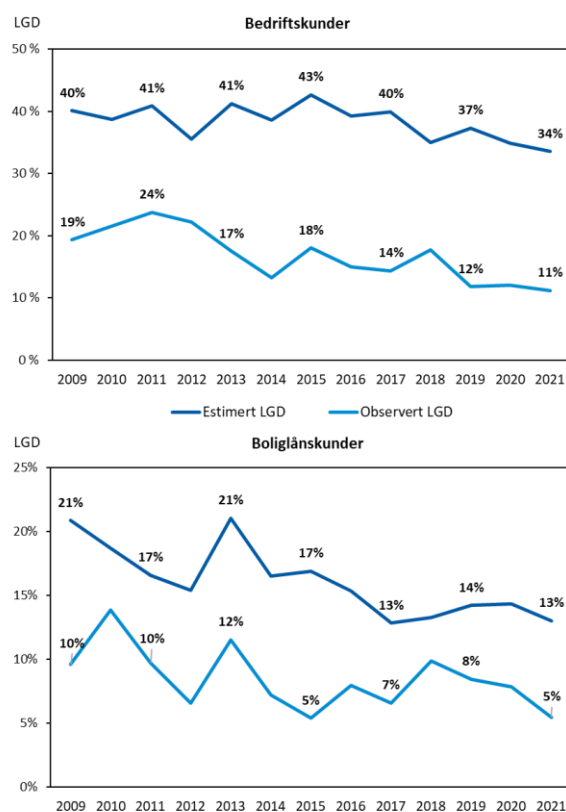
For PM er gjennomsnittlig estimert nivå i perioden (16 %) 1,9 ganger gjennomsnittlig observert nivå (9 %). Utviklingen i estimert og observert LGD viser fallende trend, der estimert LGD stabiliseres noe gjennom de fem siste årene.

Den realiserte tapsgraden ligger til dels vesentlig lavere enn estimatene for begge modellene. A-IRB-kravet til LGD-modellene er som kjent at de skal estimere for alvorlig lavkonjunktur, og det bør derfor være en margin mellom estimert og realisert tapsgrad i perioden. Det er gode marginer mellom estimert og observert LGD for både BM og PM, og overordnet LGD-nivå vurderes som tilstrekkelig.

Figur 9 - Årlig gjennomsnitt av forholdstallet observert/estimert konverteringsfaktor

Figur 10 - Estimert og observert LGD for bedriftskunder (øverst), og boliglånkunder (bunn).

5.7 STANDARDMETODEN

SpareBank 1 Nord-Norge benytter standardmetoden (SA) for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko i enkelte delporteføljer. Dette innbefatter stater og sentralbanker, institusjoner, lag og foreninger og borettslag.

RWA for kredittrisiko der det benyttes SA var per 31.12.2022 på 22,4 MRDNOK.

5.8 KAPITALKRAV FOR KREDITTRISIKO

Konsernets samlede beregningsgrunnlag for kredittrisiko var ved utgangen av 2022 på 63,6 MRDNOK, og medførte et kapitalkrav før bufferkrav (8 %) på 5,1 MRDNOK. Til sammenligning utgjorde beregningsgrunnlaget og kapitalkravet for kredittrisiko henholdsvis 61,9 MRDNOK og 4,95 MRDNOK ved utgangen av 2021.

I beregningen av kapitaldekning gjelder ikke samme regelverk for konsolidering av tilknyttede- og felleskontrollerte selskaper som for regnskapet. Kapitaldekningsmessig er konsernet underlagt reglene om vesentlige og ikke-vesentlige eierandeler i finansiell sektor. Dette medfører at eksponeringer i selskaper i finansiell sektor hvor konsernets eierandel overstiger 20 %, proporsjonalt konsolideres. Dersom eierandelen overstiger 50 % konsolideres selskapet fullt ut. Videre

skal eierandeler i finansforetak, som er en del av en såkalt «samarbeidende gruppe», konsolideres uavhengig av størrelsen på eierandelen.

Banken har eierandeler under 20 % i SpareBank 1 Næringskreditt, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Kreditt. Dette er selskaper som inngår i en «samarbeidende gruppe», og som konsolideres proporsjonalt i kapitaldekningen. Videre eier banken 9,99 % i BN Bank. Det er SpareBank 1 Nord-Norge sin vurdering at bankens eierskap i BN Bank ikke omfattes av bestemmelsene om «samarbeidende gruppe». Banken har likevel, etter dialog med Finanstilsynet, besluttet å proporsjonalt konsolidere også BN Bank. Regnskapsmessig konsolideres ovennevnte selskaper *ikke*, og kreditteksponeringer i disse selskapene er således ikke inkludert i brutto utlån i regnskapet.

Tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlaget for kredittrisiko, etter IRB-metoden og standardmetoden.

Tabell 4 - Beregningsgrunnlag for kredittrisiko 31.12.2022 (inkluderer også motpartsrisiko for derivater).

Beløp i million kroner	Engasjements- størrelse	EAD	Beregnings- grunnlag	Risikovekt
Foretak - IRB				
SMB	9 785	9 135	4 896	53,6 %
Spesialiserte foretak	29 454	28 799	14 812	51,4 %
Øvrige	2 217	1 963	765	39,0 %
Sum foretak IRB	41 455	39 897	20 473	51,3 %
Massemarked - IRB				
Eiendomsengasjementer- SMB	2 767	2 763	764	27,7 %
Eiendomsengasjementer-ikke-SMB	90 131	90 129	19 156	21,3 %
Øvrige SMB	172	170	52	30,6 %
Øvrige ikke-SMB	1 742	1 741	813	46,7 %
Sum massemarked IRB	94 812	94 803	20 785	21,9 %
Egenkapitalposisjoner	-	-	-	NA
Sum foretak og massemarked-IRB og egenkapitalposisjoner	136 268	134 699	41 258	30,6 %
Standardmetoden	57 750	57 613	22 354	47,3 %

5.9 MOTPARTSRISIKO FOR DERIVATER

Motpartsrisiko er risiko knyttet til at bankens motparter ikke klarer å innfri sine kontraktuelle forpliktelser til angitt tid. Risikoen oppstår ved handel i finansielle instrumenter, som eksempel derivater, hvor handelen hovedsakelig utføres ved individuelle kontrakter mellom to motparter (OTC).

SpareBank 1 Nord-Norge er definert som kategori 3-bank med hensyn til clearing av derivater (EMIR). Sikkerhetsstillelse for derivateksponering reguleres i CSA (Credit Support Annex), som er tillegg til de standardiserte avtalene mellom konsernet og motpartsbankene (ISDA Master Agreement).

Prinsipper for styring av kontroll av motpartsrisiko fremgår av *policy for markedsrisiko*. Banken og øvrige konsoliderte foretak anvender hovedsakelig standardmetode for motpartsrisiko (SA-CCR) for

regulatorisk beregning av EAD og kapitalkrav. Videre beregnes det særskilt kapitalkrav for risiko for svekket kredittverdighet (CVA) hos motparter i derivatkontrakter.

Konsernets motpartsrisiko styres, overvåkes og rapporteres gjennom daglig oppfølging av eksponering sett opp mot rammer og innvilgede kredittlinjer fastsatt av styret, samt løpende oppfølging av sikkerhetsstillelse. I førstelinje utfører Treasury og SNN Markets derivattransaksjoner, som bokføres og overvåkes av Driftsstøtte kapitalmarked. Avdeling for risikostyring har ansvaret for løpende uavhengig overvåking og rapportering av bankens risikoeksponering.

Tabell 5 viser beregningsgrunnlaget for motpartsrisiko for derivater etter metodene som benyttes regulatorisk. Derivateksponeringene i tabellen er også inkludert i oppstilling av den samlede kredittrisikoen i Tabell 4 ovenfor.

Tabell 5 - Eksponering og øvrige størrelser benyttet i beregningen av RWA for derivater per 31.12.2022 (MNOK). RWA vedrørende CVA-risiko inngår ikke i oppstillingen under.

Metodiikk	Hovedstol	Current market value (CMV)	Replacement cost (RC)	Potential future exposure (PFE)	EAD post CRM	RWA
Original eksponeringsmetode	719	-36	1	7	12	3
Forenklet SA CCR	65 876	-1 105	1 019	492	2 115	742
Sum	66 595	-1 141	1 020	499	2 127	745

6 MARKEDSRISIKO

6.1 DEFINISJON

Markedsrisiko defineres som risiko for verdiendringer på eiendeler/finansielle posisjoner som følge av endringer i markedsverdi, herunder endringer i priser på obligasjoner/sertifikater, rentenivå, aksje- og valutakurser samt eiendom.

6.2 STYRING OG KONTROLL

Bankens retningslinjer for styring og kontroll av markedsrisiko fremgår av *policy for markedsrisiko*. Policyen er en operasjonalisering av bankens risikostrategi, og omhandler rammer og retningslinjer for all aktivitet knyttet til kapitalmarkedsområdet. Policyen gjennomgås og vedtas av styret minimum årlig.

I policy for markedsrisiko framkommer fullmaktsstruktur for posisjons- og handlerammer, delegert fra konsernsjef til navngitte personer. Størrelse på rammer og måltall fastsettes i henhold til konsernets risikostrategi, og utformes på bakgrunn av stresstester og analyser av eksponeringsbehov samt markedsbevegelser.

Risikoeksponeringen styres, overvåkes og rapporteres opp mot vedtatte rammer og måltall gjennom kontinuerlig oppfølging. Avdeling for risikostyring har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av konsernets markedsrisiko, og for uavhengig rapportering både internt og eksternt.

Styringsforum for risiko- og kapitalstyring (RIKAP) gjennomgår minimum månedlig status på markedsrisiko, herunder rammeutnyttelse og resultatutvikling i porteføljer mv.

6.3 RISIKOVILJE

Konsernets kvalitative risikovilje på området er lav til moderat. Risikoviljen er nærmere operasjonalisert gjennom risikoramme for samlet markedsrisikoeksponering, og fastsettes «bottom-up» av underordnede risikotyper i henhold til Finanstilsynets markedsrisikomodul.

6.4 RISIKOEKSPONERING

Bankens eksponering mot markedsrisiko relateres hovedsakelig til aktiviteter som understøtter bankens kjernevirksomhet. Konsernet tar i liten grad posisjoner i verdipapirer og finansielle instrumenter med henblikk på videresalg eller for på kort sikt å dra fordel av pris eller rentevariasjoner.

RENTERISIKO

Renterisiko defineres som risikoen for tap som følge av en endring i markedsrentene. Risikoen måles som effekt på økonomisk verdi og endring i netto renteinntekter neste 12 måneder.

Det skilles mellom renterisiko som oppstår i bankporteføljen og handelsporteføljen. Renterisiko knyttet til bankaktiviteter forvaltes av Treasury, og består av innskudd, utlån, kapitalmarkedsfinansiering og obligasjonsporteføljer. Handelsaktivitetene er kunderelaterte, og omfatter obligasjonsportefølje for handel med kunder, samt rente- og valutasikringer for kunder. SNN Kapitalmarked er ansvarlig for handelsaktivitetene.

SpareBank 1 Nord-Norge måler og styrer renterisikoen ved å analysere effekten av renteendringer på:

1. Økonomisk verdi (EVE)
2. Netto renteinntekter (NII)

I renterisiko, målt som effekt på økonomisk verdi (EVE), simuleres effekten av 6 ulike rentesjokk⁴ på rentesensitive aktiva og passiva. I tillegg, for å kunne vurdere umiddelbare regnskapseffekter, dekomponeres analysen til å isolere verdiendring på aktiva og passiva som måles til virkelig verdi, samt balanseposter som bokføres ved bruk av virkelig verdisikring.

For adekvat styring og kontroll av renterisiko er det vedtatt risikoramme for maksimalt tapspotensiale for regnskapsposter til virkelig verdi, fordelt på porteføljer og ulike løpetider. I tillegg måles og rapporteres verdiendringen ved rentesjokkene for enkeltvalutaer. Risikoramme for renterisiko, for bank- og handelsportefølje, er 100 MNOK, ved et rentesjokk på +2 prosentpoeng parallelt skift opp i rentekurven. Banken overvåker eksponering mot risikoramme, i tillegg til 5 øvrige vridninger i rentekurven, på daglig basis. Eksponeringen gjennom 2022 fremgår nedenfor.

⁴ I henhold til EBA Guidelines on the management on interest rate risk arising from non-trading book activities (EBA/GL/2018/2)

Figur 21 - Resultateffekt (MNOK) ved +2 prosentpoeng parallelt skift i rentekurven. Eventuell diskrepans mot noter i årsregnskapet for 2022 skyldes noe ulike beregningsmetodikk for henholdsvis risikostyring og regulatorisk formål.

Renterisiko	0-6 mnd	6-12 mnd	1-5 år	>5 år	Totalt
Q1 2022	-38	2	-5	3	-39
Q2 2022	-53	0	-15	3	-64
Q3 2022	-41	0	-5	-4	-51
Q4 2022	-42	0	-5	-4	-50

Renterisiko, målt som endring i netto renteinntekter (NII), beregnes ved å estimere resultateffekt, neste 12 måneder, som følge av et momentant og varig +/- 2 prosentpoeng parallelt skift i rentekurven. Banken har i begrenset grad mismatch mellom renteinntekter og rentekostnader relatert til utviklingen i Nibor. Potensielle negative Nibor-effekter motvirkes gjennom endring av renter på utlån og innskudd i henhold til etablert praksis og forretningsmessige vurderinger. Banken har etablert tett styring og kontroll av netto renteinntekter, og agerer løpende i henhold til utvikling i rentenivået. Dette gjelder både med tanke på prising og vekst, og er kjernen i den løpende bankdriften.

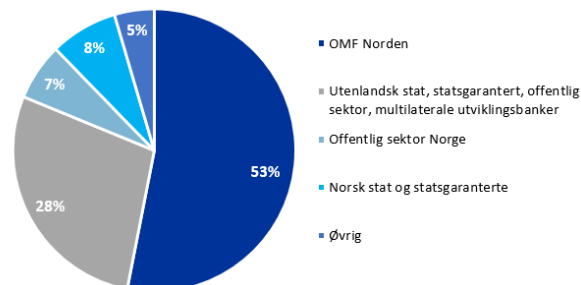
KREDITTPREADRISIKO

Kredittpreadrisiko defineres som risikoen for tap som følge av endringer i kredittpreader på rentebærende verdipapirer som konsernet har investert i. Konsernets kredittpreadrisiko er hovedsakelig en konsekvens av bankens likviditetsstyring gjennom forvaltning av obligasjoner og sertifikater i bankporteføljen. I tillegg har banken en kundeportefølje for plasseringer av verdipapirer i obligasjonsmarkedet for videresalg til kunder. Bankens beregning av tapspotensiale for kredittpreadrisiko følger Finanstilsynets modul for markedsrisiko, og antar spesifiserte økninger i kredittpreader fordelt på ratingklasser. Per 31.12.2022 ble tapspotensialet beregnet til 265 MNOK, hvorav 263 MNOK er tilordnet bankporteføljen og 2 MNOK tilordnet kundeporteføljen.

Total markedsverdi for bank- og handelsporteføljen var ved utgangen av året 18,12 MRDNOK, hvorav 18,096 MRDNOK var plassert i bankporteføljen. Plasseringene i

bankporteføljen med hensyn på sektor fremgår av figuren nedenfor.

Figur 11 - Bankporteføljen fordelt på sektorer per 31.12.2022

AKSJERISIKO

Konsernet er eksponert for aksjerisiko gjennom langsiktige posisjoner i bankporteføljen. For detaljert informasjon om konsernets investeringer i aksjer vises det til note 29 i årsregnskapet for 2022.

EIENDOMSRISIKO

Bankens eiendomsrisiko består hovedsakelig av eget forretningsbygg (Rødbanken) som indirekte eies gjennom to av bankens heleide datterselskaper. For detaljert informasjon om konsernets eiendommer i aksjer vises det til note 30 og 31 i årsregnskapet for 2022.

VALUTARISIKO

Valutarisiko er risikoen for at konsernet pådrar seg tap som følge av endringer i valutakursene. Risikoen oppstår som følge av forskjeller mellom eiendeler og forpliktelse i den enkelte valuta. Det foreligger rammer for valutaeksponering både på aggregert nivå og enkeltvalutanivå.

Konsernets totale valutaeksponering er underlagt total ramme for markedsrisiko. Av samlet netto valutaposisjon per 31.12.2022 på 141 MNOK (lang posisjon) utgjorde lang posisjon på USD den største enkelteksponeringen i valuta (147 MUSD i lang posisjon), mens EUR-posisjon på -5 MEUR var den største kort-posisjonen i enkeltvaluta.

7 LIKVIDITETSRIKISO

7.1 DEFINISJON

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at konsernet ikke er i stand til å kunne innfri sine forpliktelser ved forfall, samt risikoen for at konsernet ikke klarer å møte sine likviditetsforpliktelser uten at kostnaden ved dette øker betydelig.

7.2 STYRING OG KONTROLL

Bankens retningslinjer for styring og kontroll av likviditetsrisiko fremgår av *policy for likviditetsrisiko*. Policyen er en operasjonalisering av bankens risikostrategi, og omhandler rammer, retningslinjer og mål for styring av likviditetsrisiko. Policyen gjennomgås og vedtas av styret minimum årlig.

I policy for likviditetsrisiko framkommer fullmakts- og rapporteringsstruktur i henhold til regulatoriske krav og forventninger, delegert fra konsernsjef til navngitte personer. Størrelse på rammer og måltall fastsettes i henhold til konsernets risikostrategi, og utformes på bakgrunn av stresstester og analyser av likviditets- og finansieringsbehov samt markedsbevegelser.

Risikoeksponeringen styres, overvåkes og rapporteres gjennom daglig oppfølging av eksponering sett opp mot rammer og måltall samt utvikling i markedet. Treasury er ansvarlig for daglig likviditetsstyring, og utarbeider både daglige og langsiktige prognoser for likviditet og finansiering, herunder blant annet LCR og NSFR, i tråd med gjeldende risikorammer og måltall vedtatt av styret. Avdeling for risikostyring har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av konsernets likviditetsrisiko, og for uavhengig rapportering både internt og eksternt.

Styringsforum for risiko- og kapitalstyring (RIKAP) gjennomgår minimum månedlig status på likviditetsrisiko, herunder rammeutnyttelse, balanse-sammensetning og finansieringsstruktur mv.

7.3 RISIKOVILJE

Konsernets risikovilje for likviditets- og finansieringsrisiko skal baseres på følgende hovedprinsipper:

- Konsernet skal ha lav likviditets- og finansierings risiko både på sumnivå og knyttet til enkeltområder.
- Konsernet skal ha fokus på kjernevirksomheten.
- Regulatoriske krav skal til enhver tid etterleves.
- Risikoeksponeringen på området skal ikke gi grunnlag for forverret kreditt-rating eller markedstilgang.
- Konsernet skal optimalisere forholdet mellom risiko og lønnsomhet i et langsiktig perspektiv.

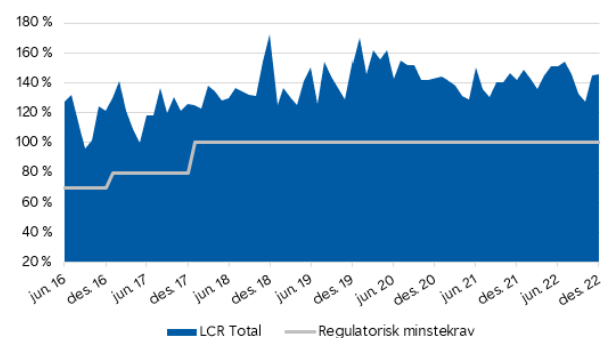
Konsernets kvalitative risikovilje på området er definert som lav. Risikoviljen er nærmere operasjonalisert gjennom rammer og måltall for likviditetsrisiko, herunder (ikke uttømmende):

- Kortsiktig likviditetsbehov (intradag likviditet, LCR, Innskuddsdekning- og sammensetning)
- Langsiktig likviditetsbehov (NSFR, RUS, OMF-potensial, forfall kapitalmarkedsfinansiering)
- ESG

7.4 RISIKOEKSPONERING

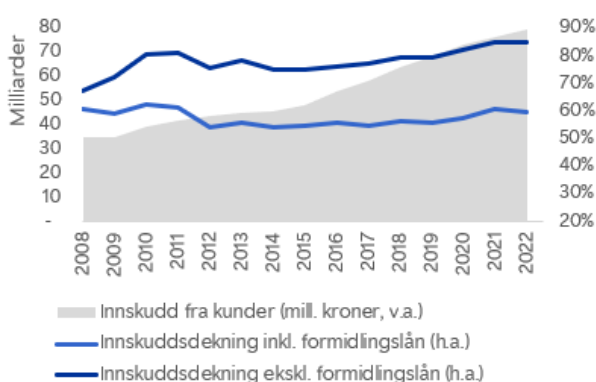
Det kortsiktige likviditetsrisikomålet, LCR (Liquidity Coverage Ratio), stiller krav til at banken skal ha likvide eiendeler som tilsvarer netto likviditetsutgang i en stressituasjon i penge- og kapitalmarkedene 30 dager fram i dag. Per 31.12.22 var LCR total 146,1 %, mens gjennomsnittet for LCR i 2022 var 143,8 %. Regulatorisk minstekrav på 100 % etterleves med en buffer. Figur 12 viser utviklingen i bankens LCR de siste årene.

Figur 12 - Historisk utvikling i LCR (total)

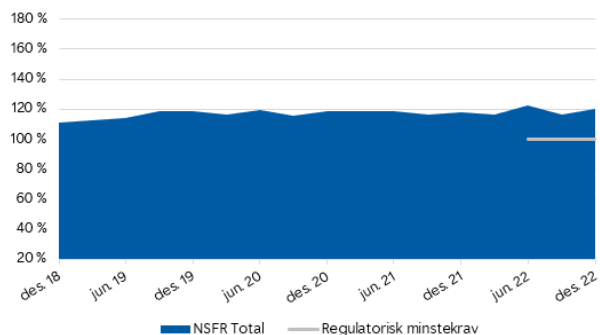
Innskudd utgjør bankens viktigste finansieringskilde, og bidrar til å redusere refinansieringsrisiko i en krisesituasjon. Innskudd fra kunder utgjør 79,6 MRDNOK ved utgangen av året, en økning på 3,4 MRDNOK fra 2021. Banken har over tid hatt høy innskuddsdekning sammenlignet med peers. Per 31.12.2022 var innskuddsdekningen henholdsvis 85,0 % og 59,7 %, ekskludert og inkludert formidlingslån. Figur 13 viser at bankens innskuddsdekning vært stabil og over måltallene på henholdsvis 70 % og 50 %, ekskludert og inkludert formidlingslån, i flere år.

Figur 13 - Historisk utvikling i innskudd fra kunder og konsernets innskuddsdekning

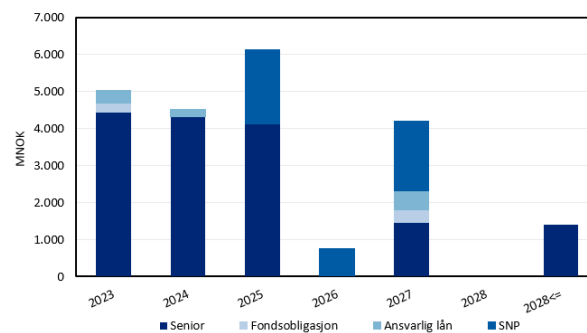
Det langsiktige likviditetsrisikomålet, NSFR (Net Stable Funding Ratio), viser andelen lite likvide eiendeler som må finansieres med stabile innlånskilder. Banken beregner NSFR etter standardmetoden som ble innført i Norge juni 2022. Per 31.12.22 var NSFR total 120,5 %, hvorav gjennomsnittet i 2022 var 119,0 %. Regulatorisk minstekrav på 100 % etterleves med en buffer. Figur 14 viser utviklingen i bankens NSFR total de siste årene.

Figur 14 - Historisk utvikling i NSF (total). Regulatorisk krav ble først gjeldende 1. juni 2022

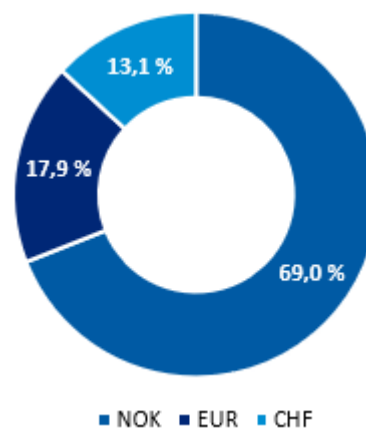

Bankens verdipapirgjeld anses for å være veldiversifisert både med hensyn til gjeldsinstrumenter, gjenstående løpetid og valuta. Per 31.12.2022 har banken utstedt 22,1 i MRDNOK i verdipapirgjeld⁵. Andelen finansiering med løpetid mer på mer enn ett år utgjorde 77 % av markedsfinansieringen, og hadde en gjennomsnittlig løpetid på 3,4 år. Figurene nedenfor viser forfallsprofil per gjeldsinstrument og valutafordeling på samlet verdipapirgjeld.

Figur 15 - Forfallsprofil per 31.12.2022 på morbankens verdipapirgjeld (MNOK)

Figur 16 - Verdipapirgjeld fordelt på valuta per 31.12.2022

Det gjennomføres videre stresstester av konsernets balansesammensetning. I tilknytning til stresstestene er det vedtatt av styret at banken til enhver tid skal ha en likviditetsbuffer som sikrer at banken kan opprettholde prognostisert utlånsvekst selv om tilgangen på markedsfinansiering faller bort i 12 måneder. Per 31.12.2022 tilsier resultatene fra stresstesten at bankens likviditetsbuffer er stor nok til å håndtere en stor krise i bank og marked hvor effekten av et 30 prosent boligprisfall er hensyntatt.

⁵ Inkluderer seniorobligasjoner (SP), ansvarlig lån (SUBORD), fondsobligasjoner (FONDS) og senior etterstilt gjeld (SNP).

8 OPERASJONELL RISIKO

8.1 DEFINISJON

Operasjonell risiko defineres som risiko for at mennesker, prosesser, systemer eller eksterne hendelser hindrer konsernets evne til å oppfylle sine mål. Operasjonell risiko er en funksjon av prosessdesign, interne kontroller, ansattes adferd, foretakets tilsyn med tredjeparter, fysisk sikkerhet, samt krise- og kontinuitetsplanlegging.

Operasjonell risiko er et omfattende risikoområde, og inkluderer blant annet:

1. **Teknologirisiko:** Risikoen for at IT-prosesser, sikkerhet, stabilitet, kapasitet og ytelse truer kjernevirksomheten. Risikoeksponeringen er en funksjon av teknologi-infrastrukturens robusthet mot eksterne trusler, samt konsernets planlegging og utførelse av krise- og kontinuitetsrammeverket mv. Teknologirisiko inkluderer systemers evne til å møte brukerens krav til stabilitet og mobilitet.
2. **Prosessrisiko:** Risikoen for at svakheter i interne prosesser (design, internkontroll mv.) negativt påvirker konsernets virksomhet, og herunder medfører ikke-uvesentlige finansielle, driftsmessige og andre negative konsekvenser for konsernet.
3. **Humankapitalrisiko (HR-risiko):** Risikoen for at ressursbruk og sysselsetting ikke samsvarer med konsernets visjon og strategiske mål. Dette inkluderer blant annet talenthåndtering, og er en funksjon av ansettelse, opplæring, evne til å beholde ansatte, karriere og lederutvikling, internt opprykk, resultatstyring og kompensasjon. Nøkkelpersonrisiko inngår også som en del av HR-risiko.

Øvrige operasjonelle risikoer omfatter modellrisiko, juridisk risiko, tredjepartsrisiko og omdømmerisiko.

8.2 STYRING OG KONTROLL

Konsernets risikovilje på området er *lav*.

Konsernets evne til å arbeide systematisk med styring og kontroll, herunder systematisk oppfølging av svakheter/forbedringsområder, er grunnmuren i konsernets styring av operasjonell risiko. Forbedringsområder identifiseres løpende gjennom analyser og kartlegginger, hvor risikovurderinger ved nye initiativer og vesentlige endringer skal sikre god styring og kontroll når konsernet endrer seg, forbedrer seg og tilpasser seg endringene i omgivelsene.

Risikobildet endrer seg i takt med omgivelsene. Nye trusselaktører, nye typer kriminalitet og nye måter å angripe både kundene og konsernet på, gjør risikostyring utfordrende. SpareBank 1 Nord-Norge samarbeider tett med sikkerhetsmiljøet i SpareBank 1-alliansen, og er godt rustet mot trusselbildet som i økende grad er preget av cyber-risiko. Avdeling for risikostyring vurderer kontinuerlig endringer i risikobildet, og tilpasser risikostyringsarbeidet slik at de til enhver tid største risikoene får høyest prioritet.

Avdeling for risikostyring har ansvaret for den løpende, uavhengige, overvåkingen av den operasjonelle risikoen, og rapporterer status og utvikling innenfor området til ledelsen og styret ved behov, og minimum kvartalsvis. I tillegg til kvartalsvis rapportering, gjennomføres det årlig en lederbekreftelse (internkontrollbekreftelse), samt en vurdering av konsernets styring og kontroll innenfor ulike risikoområder og samlet. I henhold til regulatoriske krav mottar styret fra internrevisor årlig en uavhengig vurdering av kvaliteten på risikostyring og internkontroll i konsernet.

8.3 KAPITALKRAV

Kapitalkrav for operasjonell risiko beregnes etter sjablongmetoden for morbank, og basismetoden for datterselskaper og tilknyttede selskaper. Ved utgangen av 2022 var konsernets samlede beregningsgrunnlag for operasjonell risiko 7,1 MRDNOK, som medfører et kapitalkrav før bufferkrav (8 %) på 571 MNOK.

9 ESG-RISIKO

9.1 DEFINISJON

ESG-risiko er et omfattende risikoområde, og vurderes som en underliggende risikodriver for øvrige risikotyper, og deles inn i tre underområder:

- Klimarisiko (E)
- Samfunnsansvarsrisiko (S)
- Selskapsstyringsrisiko (G)

ESG-risiko materialiseres gjennom finansielle og ikke-finansielle tap, som følge av at konsernets kunder eller eiendeler blir negativt påvirket av nåværende eller fremtidig klimarisiko, samfunnsansvarrisiko eller selskapsstyringsrisiko.

9.2 STYRING OG KONTROLL

ESG-risiko er et *fremvoksende* risikoområde. Særlig for klimaproblematikken er det fremdeles svært stor usikkerhet knyttet til de konkrete effektene på forretningen, både direkte effekter av klimaendringene i seg selv, og indirekte effekter av nye reguleringer som skal motvirke klimaendringene. Utviklingen av et treffsikkert rammeverk for styring og kontroll på området er derfor utfordrende og på et tidlig stadium, og handler i første omgang om etablering av strukturer for måling og kartlegging av risikoeksponeringen, samt bevisstgjøring av medarbeidere i organisasjonen.

ESG-risikoen styres gjennom konsernets rammeverk på området. Dette innbefatter blant annet:

- Etableringen av langsiktige bærekrafts- og samfunnsansvarsmål og handlingsplan.
- Styrende dokumenter innen ESG-risiko, samt innen risikoområder hvor ESG-risiko er en underliggende risikodriver. Dette innbefatter særlig kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko.
- Videreutviklet metodikk og modellverk for identifisering av ESG-risiko i utlånsporteføljen.
- Utvidet og differensiert opplæring av ansatte.

9.3 UTVIKLING I RISIKOSTYRING

SNN arbeider kontinuerlig med å utvikle og forbedre identifisering, styring og kontroll av klimarisiko. I 2022 har konsernet hatt *Bærekraftig forretning* som et av sine strategiske initiativ. Dette innebærer intensivt ressursbruk knyttet til ESG-relaterte problemstillinger.

Sentrale initiativer for å adressere og mitigere ESG-risiko i 2022 er oppsummert i det følgende.

POLICY FOR BÆREKRAFT OG SAMFUNNSANSVAR

I 2020 ble det for første gang vedtatt en egen policy for bærekraft og samfunnsansvar. Denne skal være retningsgivende for konsernets styring av ESG-risiko. Dette innbefatter blant annet:

- Etableringen av langsiktige mål bærekrafts- og samfunnsansvarsmål og handlingsplan.
- Styrende dokumenter innen ESG-risiko, samt innen risikoområder hvor ESG-risiko er en underliggende risikodriver. Dette innbefatter særlig kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko.
- Videreutviklet metode for identifisering av ESG-risiko i utlånsporteføljen.
- Utvidet og differensiert opplæring av ansatte.

Etablert styring og kontroll skal underbygge konsernets risikovilje på området (*lav til moderat*).

BÆREKRAFTSAMBISJONEN

Høsten 2022 vedtok konsernet sin *bærekraftsambisjon*:

«Som den største finansaktøren i landsdelen skal vi være en pådriver for en bærekraftig fremtid i nord»

Ambisjonen skal oppnås gjennom realiseringen av tre ulike delmål:

- Netto nullutslipp i egen portefølje innen 2040.
- 70 % av porteføljen innen havnæringer skal kvalifisere til grønn finansiering i 2030.
- Bidra til at Nord-Norge opplever positiv flyttestrøm innen 2030.

Arbeidet med ambisjonen har avdekket et omfattende data- og innsiktsbehov, som medfører at området forblir høyt prioritert også i 2023.

GRØNNE RAMMEVERK

Konsernet har som målsetning å bidra til et grønnere verdipapirmarked. Etableringen av egne rammeverk for grønne produkter (GPF) og grønn finansiering (GFF) i perioden 2020-2021 muliggjør utstedelse av grønne obligasjoner. Den første grønne obligasjonen ble utstedt i 2021, og samme år ble risikostrategien supplert med måltall for andel av utlånsporteføljen som kvalifiserer i ordningen. Måltallet har inngått i konsernets løpende rapportering i 2022.

ESG-SCORINGSMODUL

I samarbeid med SpareBank 1-alliansen har konsernet i 2022 ferdigstilt og produksjonssatt en ny modul for vurdering av ESG-risiko i bedriftsmarkedsporføljen. Modulen skal brukes både ved kredittinnvilgelse og kredittoppfølging. I 2023 er det satt av ressurser til opplæring i forbindelse med bruk av modulen. Videre er det etablert et eget måltall for andel av utlånsporteføljen som til enhver tid skal være scoret i ESG-modulen.

ETABLERING AV ARBEIDSSTRØMMER FOR REGULATORISK RAPPORTERING

Det er etablert et ESG-prosjekt i SB1A for å koordinere et helhetlig målbilde for ESG-risiko. Målsetningen er at bankene i alliansen kan samarbeide på områder som gir stordriftsfordeler for å oppfylle regulatoriske krav og forventninger.

Forprosjekt startet opp i 2022, og består av tre arbeidsstrømmer:

- › **ESG-scoring modul:** Videreutvikle den nye ESG-modulen for bruk ved kredittinnvilgelse. Dette innebærer blant annet utvidelse av bransjespesifikke spørsmål og validering modellens evne til å forklare risikobildet.
- › **EUs taksonomirapportering/Pilar 3:** Kartlegging av myndighetskrav, identifisering av potensielle interne og eksterne datakilder for rapportering.
- › **ESG-stresstesting:** Kartlegging av myndighetskrav, mulighetsstudie, samt etablering av et felles ambisjonsnivå.

9.4 RISIKOVILJE

Risikoviljen på klimarisiko er *lav til moderat*. Risikoviljen operasjonaliseres gjennom måltall og risikorammer for ESG-risiko, i henhold til konsernets risikostrategi. Måltall og rammer dekker alle de tre aspektene ved ESG-risiko.

10 ANDRE RISIKOTYPER

10.1 FORRETNINGSRISIKO

Forretningsrisiko defineres som risiko for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av konsernets virksomhet, eller endringer i eksterne forhold som markeds situasjonen eller myndighetenes reguleringer. Sistnevnte gjelder spesielt fall i inntekter som følge av økt konkurranse, endring i rammebetingelser eller annen endring i forretningsgrunnlaget samt endring i kostnadsbildet som man ikke klarer å kompensere gjennom andre kostnadsreducerende eller inntektsøkende tiltak.

Konsernets risikovilje på området er *lav*.

Konsernets forretningsmodell og styring og kontroll vurderes som robust sett mot endringene i markedet og myndighetenes regulering mv.

10.2 EIERRISIKO

Eierisiko defineres som risikoen for at konsernet blir påført et negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskap, eller at konsernet må tilføre ny egenkapital til strategisk eide selskap.

Omfanget av konsernets eierisiko avhenger av konsernets eierandeler i datterselskaper og tilknyttede selskaper, og de forhold som påvirker deres resultater og kapitalisering. Risikoen avhenger derfor av de enkelte selskapenes virksomhet og deres underliggende risiko.

Bokført verdi på eierposter i tilknyttede selskaper utgjør ved utgangen av 2022 ca. 4 % av totale eiendeler i konsernet. Eierpostene har stor innvirkning på konsernets soliditet og resultat. Volatiliteten i resultater fra tilknyttede selskaper er for de fleste selskaper knyttet til kredittrisiko, markedsrisiko og forsikringsrisiko.

SpareBank 1 Nord-Norge følger opp datterselskaper og tilknyttede selskaper gjennom styredeltakelse. Dette sikrer god informasjonsfangst og ivaretagelse av SpareBank 1 Nord-Norges eierinteresser.

Konsernets risikovilje på området er *lav til moderat*.

10.3 COMPLIANCERISIKO

Compliancerisiko defineres som risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomisk tap, eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av regulatoriske krav eller interne retningslinjer. Dette omfatter krav og retningslinjer for virksomhetsstyring, håndtering av personopplysninger (GDPR), anti-hvitvasking (AML), IKT-sikkerhet, forbrukervern mv.

Konsernets risikovilje på området er *lav*.

10.4 ØVRIGE RISIKOTYPER

Øvrige risikotyper som konsernet er eksponert for, men som ikke er redegjort nærmere for i dette dokumentet, innbefatter:

- Systemrisiko
- Pensjonsrisiko
- Forsikringsrisiko
- Risiko for overdreven gjeldsopbygging

FORKORTELSER OG BEGREPSFORKLARINGER

Ansvarlig kapital	Ansvarlig kapital er den kapital som kan medregnes ved dekning av kapitalkravene. Ansvarlig kapital kan bestå av ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggs kapital. Detaljert informasjon om hva som kvalifiserer som de ulike kapitaltypene ved beregning av kapitaldekning er definert i kapitalkravsregelverket.
Ren kjernekapital	<i>Ren kjernekapital</i> er i all hovedsak innskutt og opptjent egenkapital.
Kjernekapital	<i>Kjernekapital</i> er ren kjernekapital i tillegg til hybridkapital/fondsobligasjoner. Fondsobligasjoner er låneinstrumenter som i spesielle tilfeller kan omgjøres til egenkapital.
Tilleggs kapital	<i>Tilleggs kapital</i> består av ansvarlig lånekapital.
RWA	<i>Risk weighted assets</i> : Risikovektede eiendeler (beregningsgrunnlag)
IRB	<i>Internal ratings-based approach</i> : Interne målemetoder. I denne sammenheng er IRB en tillatelse gitt av Finanstilsynet til konsernet for at konsernets egne estimater/modeller kan brukes for å beregne kapitalkravet for kredittrisiko. IRB kommer i to kategorier: F-IRB og A-IRB, der F (foundation) betyr grunnleggende metode og A (advanced) står for avansert metode. Under A-IRB benytter konsernet egne modeller for PD, LGD, EL, EAD. For grunnleggende metode (F-IRB) benyttes ikke egen modell for LGD.
PD	<i>Probability of default</i> : Misligholdssannsynlighet. PD er den estimerte sannsynligheten for at en kunde vil misligholde sitt engasjement.
LGD	<i>Loss given default</i> : Tap gitt mislighold. Det sentrale elementet i LGD-modellen er forholdet mellom engasjement og realisasjonsverdi sikkerheter. Modellen har også elementer som sikrer at det beregnes LGD også for godt sikrede engasjementer.
EAD	<i>Exposure at default</i> : Eksponering ved mislighold. EAD er den forventede størrelsen på engasjementet dersom mislighold inntreffer. Den forventede størrelsen avhenger av innvilget ramme/kreditt/bevilgning, saldo og type engasjement.
EL	<i>Expected loss</i> : Forventet tap. Et produkt av PD, LGD og EAD. Forventet tap er størrelsen på det tapet som forventes for engasjementet.
UL	<i>Unexpected loss</i> : Uventet tap, herunder tap utover det forventede tapet (EL).
LR	<i>Leverage ratio</i> : Uvektet kjernekapitalandel.
RoE	<i>Return on equity</i> : Egenkapitalavkastning.
CRO	<i>Chief risk officer</i> . I SpareBank 1 Nord-Norge er CRO ansvarlig for Kreditt og Risikostyring.
CFO	<i>Chief financial officer</i> . Konserndirektør Økonomi og finans.
CEO	<i>Chief executive officer</i> . Konsemsjef.

SpareBank
NORD-NORGE